ORTODOKSİA

AHLÂKÎ VE DÎNÎ RESALE

İMTİYAZ SAHİBİ: HRİSTOPOLİS MİTROPOLİTİ
MELETİOS LUKAKİS

MAHAL İDARE FENER
RUM PATRİKHANESİ

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΦΑΝΑΡΙΟΝ

ΕΤΟΣ Ι΄ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1935 ΤΕΥΧΟΣ 12 Α΄

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τύποις «Φαζιλέτ»

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

† ΦΩΤΙΟΣ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ

ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΤΟΙΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩι ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΙΕΡΩΤΑΤΟΙΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ

ΚΑΙ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ

ΤΩι ΙΕΡΩι ΚΛΗΡΩι ΚΑΙ ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΕΥΣΕΒΕΙ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ

ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

ΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀντηχεῖ καὶ πάλιν καθ᾿ ἅπαντα τὸν χριστιανικὸν κόσμον ἐπὶ ταῖς ἐπιστάσαις ἁγίαις τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος ἑορταῖς, ἐξοχώτερον κατ᾿ αὐτὰς ἀναμελπόμενος, ὁ οὐράνιος ὕμνος, ὃν ἡ στρατιὰ τῶν ἀγγέλων, ἐν τῇ νυκτὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, αἰνοῦσα τὸν Θεόν, ἔμελψε, τὴν χαρὰν τὴν μεγάλην, ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν σωτήρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, εὐαγγελιζομένη.

« ***Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία*** ».

Παρῆλθον αἰῶνες ἔκτοτε, ἐξ ὅτου ἡ παρήγορος αὕτη καὶ χαρμόσυνος τῆς εἰρήνης ἠκούσθη ἐξ οὐρανοῦ ἀγαθὴ ἀγγελία, αἱ δὲ ταλαιπωρίαι τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔχθρας καὶ τοῦ ἀλληλοσπαραγμοῦ τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐξέλιπον δυστυχῶς καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἡμῶν, καὶ ἐν ταῖς σκληροτάταις ἔτι δοκιμασίαις, μυχίως αἰσθάνεται τὴν ἐπ' αὐτῆς δόνησιν τῆς ἀγγελικῆς ᾠδῆς. Καὶ ὅσον, πιστεύουσα, κατανύσσεται ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθότητος, ἄραντος, τῇ ἀφάτῳ αὐτοῦ εὐσπλαγχνίᾳ καὶ χάριτι, διὰ τῆς εἰς τὸν κόσμον ἐξαποστολῆς τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, τὸ πρὸς αὐτὸν μεσότοιχον τῆς ἁμαρτίας ἡμῶν, τόσον μετὰ νέας ἐλπίδος καὶ μετὰ νέου πόθου ἐνωτίζεται πάντοτε καὶ συγκινεῖται καὶ ἐκ τοῦ ἀγγέλματος τῆς ἐπὶ γῆς εἰρήνης, τῆς εὐαγγελισθείσης ὑπὸ τῶν ἀγγέλων ἐν Βηθλεέμ.

Τὸ τῆς εἰρήνης συναίσθημα ἐστὶν ὄντως συναίσθημα βαθέως τεθειμένον ὑπὸ τοῦ Πλάστου καὶ ἐρριζωμένον ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ, ὅπως καὶ ἐν γένει τὸ συναίσθημα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς δικαιοσύνης. Καὶ αἰσθάνεται διὰ τοῦτο μυχίως αὐτὸ ἡ τῶν ἀνθρώπων πάντων συνείδησις, καὶ ὅταν ἔτι, συμφυόμεναι, αἱ τῆς κακίας ἄκανθαι ἀποπνίγωσιν αὐτὸ καὶ φαίνωνται πολλάκις ὡς τέλεον ἐξαφανίσασαι αὐτό.

Ἔτι βαθύτερον καὶ καθαρώτερον τὸ συναίσθημα τοῦτο τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης ὀφείλει ἵνα αἰσθάνηται καὶ ἁγνὸν διατηρῇ ἡ τῶν χριστιανῶν συνείδησις, οἷς ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη ὡς γνώρισμα ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐτέθη τῆς πρὸς Αὐτὸν πίστεως, « ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, εἰπόντος, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις », παράγγελμα δ' ὡσαύτως δεδομένον ἐστὶ καὶ τὸ « εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ αὐτῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύειν ».

Ὅθεν καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εὐσεβῆ, ἀξιωθέντες ἵνα ὑπαντήσωμεν καὶ ἑορτάσωμεν καὶ νῦν τὴν ἁγίαν καὶ κοσμοχαρμόσυνον ἑορτὴν

τῆς τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Γεννήσεως, ὅτε καὶ τὸ μέγα καὶ παρήγορον περὶ τῆς ἐπὶ γῆς εἰρήνης ἠκούσθη ἀγγελικὸν ἐξ οὐρανοῦ σάλπισμα, ἰδιαιτέρως θερμήν, σὺν τῷ αἴνῳ καὶ τῇ εὐχαριστίᾳ ἡμῶν, ἀναπέμψωμεν πρὸς τὸν Ὕψιστον τὴν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ τῆς τῶν πάντων ἑνώσεως δέησιν ἡμῶν.

Διπλασιάσωμεν, ἐπὶ τῇ ἁγίᾳ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν ἑορτῇ, ἐν ταῖς παρούσαις ἰδίᾳ στιγμαῖς, ὅτε «συνοχὴ συνέχει τὰ ἔθνη ἐν ἀπορίᾳ», διπλασιάσωμεν καὶ ἐντείνωμεν μετὰ πασῶν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μετὰ πάντων τὴν πρὸς τὸν Θεὸν δέησιν ἡμῶν, ἵνα τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, ἐπιπνέον ἰσχυρότερον, πρυτανεύσῃ ἐν τῷ κόσμῳ· ἵνα τὸ πνεῦμα τοῦτο, ἐνσωματούμενον ἐν τῇ θελήσει πάντων τῶν ἀνθρώπων καὶ πάντων τῶν λαῶν, ποιήσῃ ἵνα ἀσφαλῶς στερεωθῇ ἡ εἰρήνη ἐν τῷ κόσμῳ καὶ παγιωθῇ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ συναδέλφωσις μεταξὺ τῶν λαῶν, ἐπὶ τῷ κοινῷ πάντων ἀγαθῷ. Δεηθῶμεν ἐκτενῶς, ὅπως ὁ Πανάγαθος Θεὸς δῷ τῷ κόσμῳ ἵνα ἴδῃ παρηγόρως ἐπιστάντα ἐν αὐτῷ καὶ πραγματοποιηθέντα, ἐπὶ κοινῇ πάντων εὐτυχίᾳ καὶ χαρᾷ, τὸν ἐπαγγελθέντα καιρόν, ὅτε, κατὰ τὸν Προφήτην, «τὰ ἔθνη κατακόψουσι τὰς ρομφαίας αὐτῶν εἰς ἄροτρα, καὶ τὰ δόρατα αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐκέτι μὴ ἀντάρῃ ἔθνος ἐπ' ἔθνος ρομφαίαν, καὶ οὐκέτι μὴ μάθωσι πολεμεῖν. Καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστος ὑποκάτω ἀμπέλου αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος ὑποκάτω συκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν».

Ταύτην τὴν θερμὴν πρὸς τὸν Ὕψιστον ἱκεσίαν ἡμῶν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου εἰρήνης μετὰ πίστεως καὶ ἐλπίδος ἀναπέμποντες ἐπὶ ταῖς ἁγίαις ταύταις ἡμέραις καὶ ἑορταῖς καὶ κατὰ τὰς παρούσας στιγμάς, δεηθῶμεν ἅμα ὅπως ὁ Πανάγαθος Θεός, ὁ ἐν οὐρανοῖς Πατὴρ ἡμῶν καὶ πάντων, χαρίζηται καὶ ἐπιδαψιλεύῃ ἡμῖν καὶ τῷ κόσμῳ παντὶ καὶ πᾶσαν ἄλλην δόσιν ἀγαθὴν καὶ πᾶν δώρημα παρήγορον κατὰ τὸν ἐπιτέλλοντά τε νέον ἐνιαυτὸν καὶ πάντοτε.

Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Χριστούγεννα, 1935.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† *Ὁ Ἡρακλείας* ΒΕΝΙΑΜΙΝ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.
† *Ὁ Χαλκηδόνος* ΜΑΞΙΜΟΣ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.
† *Ὁ Δέρκων* ΙΩΑΚΕΙΜ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.
† *Ὁ Πριγκηποννήσων* ΘΩΜΑΣ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.
† *Ὁ Σάρδεων καὶ Πισιδίας* ΓΕΡΜΑΝΟΣ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.
† *Ὁ Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων* ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.
† *Ὁ Ἴμβρου καὶ Τενέδου* ΙΑΚΩΒΟΣ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.
† *Ὁ Θεοδωρουπόλεως* ΛΕΟΝΤΙΟΣ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.
† *Ὁ Εἰρηνουπόλεως* ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.
† *Ὁ Χριστουπόλεως* ΜΕΛΕΤΙΟΣ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.
† *Ὁ Μύρων* ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.
† *Ὁ Λαοδικείας* ΔΩΡΟΘΕΟΣ,
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ Μ. ΑΡΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΙΡΩΝ

ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΛΟΓΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ὡς εἴδομεν ὁ ὑψιπέτης Βοσσουέτος συνίστα εἰς τὸν καρδινάλιον de Bouillon τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλλήνων πατέρων καὶ τῶν Λατίνων, Αὐγουστίνου καὶ Τερτουλλιανοῦ. Τοὺς Ἕλληνας πατέρας καθὼς καὶ τοὺς δύο Λατίνους ἐμελέτησεν ὁ Βοσσουέτος κυρίως εἰς τὴν πόλιν Μὲτς ὅπου ἤσκει καθήκοντα κανονικοῦ. Τὰ ἴχνη τῆς μελέτης του αὐτῆς φαίνονται εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ συγγράμματά του. Καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ὀνομάζει τὸν πατέρα ἢ τὸν ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέα εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουν αἱ ἀναφερόμεναι σκέψεις καὶ φράσεις, ἀλλαχοῦ δὲ παρασιωπᾷ. Ὅταν δὲν μνημονεύῃ τὸν συγγραφέα συμβαίνει ἓν ἐκ τῶν δύο· ἢ αἱ ξέναι σκέψεις ἐχωνεύθησαν ὑπὸ τοῦ ἰδίου καὶ διὰ τῆς ὀργανικῆς τρόπον τινὰ ἀφομοιώσεως ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ συνόλου τῶν ἰδεῶν του — καθὼς κάμνει, ὡς εἴδομεν, καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος προκειμένου περὶ ἐννοιῶν καὶ ἐκφράσεων τοῦ ῥήτορος Δημοσθένους— ἢ ἀναφέρει τὸν συγγραφέα. Εἰς τὸν λαμπρὸν ἐπικήδειον τῆς Ἀνριέττας Ἄννης τῆς Ἀγγλίας ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου μεγαλείου ἀναφέρει τὸ ἑξῆς τεμάχιον ἀπὸ τὴν 58ην ὁμιλίαν τῆς εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἑρμηνείας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου· «δόξα γὰρ καὶ δυναστεία καὶ εὐδοκίμησις καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ὀνόματα παρ' ἐκείνοις (= τοῖς μὴ χριστιανοῖς), παρὰ δὲ ἡμῖν πράγματα· ὥσπερ οὖν τὰ λυπηρά, θάνατος καὶ ἀτιμία καὶ πενία καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὀνόματα μὲν παρ' ἡμῖν, πράγματα δὲ παρ' ἐκείνοις» 13). Εἰς τὸ ἱστορικοφιλοσοφικόν του ἔργον « Discours sur l'hi-

13) «Oraisons funèbres» ἔκδοσις τοῦ Abbé Drioux, σελ. 50. Παρομοίας σκέψεις τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου σχεδὸν αὐτολεξεὶ ἀπαντῶμεν εἰς τὸν Γον λόγον εἰς τοὺς Ἀνδριάντας· Migne 57 στ. 70. Ἡ ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἱεροκήρυκος εἰς δύο ἢ τρία διά-

stoire universelle » ἀναφέρει μίαν περιληπτικὴν μεγαλοφυᾶ σκέψιν περὶ τῆς μεταβολῆς τῶν πάντων ἐν τῷ κόσμῳ εἰς ἀντικείμενα λατρείας· « τὰ πάντα ἦσαν θεός, ἐκτὸς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ». (Tout était Dieu, excepté Dieu même » [14]). Ἡ ὡραία αὐτὴ σκέψις εἶναι ἀπήχησις τοῦ ἑξῆς ἀποσπάσματος ἐκ τοῦ Ηου κατὰ Ἰουδαίων λόγου τοῦ θείου Χρυσοστόμου· « πάντα θεὸν ἡγεῖσθε ὑμεῖς, τὸν Θεὸν μόνον ἀρνεῖσθε τὸν δεσπότην καὶ δημιουργὸν τοῦ παντός » [15]). Εἰς τὸν ἐπικήδειον τοῦ Michel le Tellier ὁ Βοσσουέτος ἀρχίζει ὡς ἑξῆς· « ἐπαινῶν τὸν ἀπαράμιλλον ἄνδρα τοῦ ὁποίου τὴν κηδείαν τελεῖ καὶ τὰς ἀρετὰς τιμᾷ ἡ λαμπρὰ αὐτὴ ὁμήγυρις, αὐτὴν τὴν σύνεσιν ἐπαινέσομαι ». Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπιταφίου τοῦ Μ. Ἀθανασίου λέγει· « Ἀθανάσιον ἐπαινῶν ἀρετὴν ἐπαινέσομαι ». Καταφανὴς ἡ ἐπὶ τοῦ Βοσσουέτου ἐπίδρασις τῆς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης τῶν Ἑλλήνων πατέρων. Ἡ ἐπίδρασις αὐτὴ εὐεργετικὴ καὶ ἡ χρησιμοποίησις ἀξιέπαινος. Εἰς τὸν ἐπικήδειον τῆς Ἀνριέττας τῆς Ἀγγλίας καὶ εἰς τὸν περὶ θανάτου καὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς λόγον ὁ Βοσσουέττος ἐξηγῶν καὶ ἀναλύων τὸ δαβιτικὸν « ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου, καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ὡσεὶ οὐδὲν ἐνώπιόν σου » (ψαλμ. 37,6) ἀναπτύσσει σκέψεις παρμένας ἐν μέρει ἀπὸ τὸν ἱερὸν Αὐγουστῖνον τὸν ὁποῖον, ὡς ἐσημειώθη, συνιστᾷ εἰς τοὺς ἱεροκήρυκας. « Ὅ,τι μετρεῖται τελειώνει, λέγει ὁ Βοσσουέτος, καὶ ὅ,τι ἐγεννήθη διὰ νὰ τελειώσῃ, δὲν ἐξέρχεται καθ' ὁλοκληρίαν ἀπὸ τὸ μηδέν, ὅπου μετ' ὀλίγον ξαναβυθίζεται »· καὶ « ποτὲ δὲν εἶναι μακρόν, ὅ,τι πρόκειται νὰ τελειώσῃ » [16]). Ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος εἰς τὸ βιβλίον του « De civitate Dei » ἀναφέρει· « τὸ τέλος τῆς ζωῆς μεταβάλλει

φορα κηρύγματα ἐπανάληψις τῶν ἰδίων σκέψεων καὶ φράσεων δὲν εἶναί τι ἀσυνήθιστον. Ὁ Βοσσουέτος τὴν ὡραίαν παρομοίωσιν τοῦ ἀνίσου ροῦ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν ζωὴν αὐτὴν καὶ τὴν ἰσοπέδωσιν αὐτῶν μετὰ θάνατον, πρὸς ρύακας καὶ ποταμοὺς χυνομένους εἰς τὴν θάλασσαν μεταχειρίζεται σχεδὸν μὲ τὰς ἰδίας λέξεις τόσον εἰς τὸν προμνημονευθέντα ἐπικήδειον ὅσον καὶ εἰς τὸν τοῦ Henri de Cornay. Ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 39 σημ 1. Εἰς τὸν Εον λόγον περὶ ἱερωσύνης, τὸν ὁποῖον ἤδη ἀνέφερα, ὁ ἱ. Χρυσοστομος ἐπὶ τοῦ προκειμένου γράφει· « Ἤν τινα συμβῇ τῶν λεγόντων μέρος τι τῶν ἑτέροις πονηθέντων ἐνυφῆναι τοῖς λόγοις αὐτοῦ, πλείονα τῶν τὰ χρήματα κλεπτόντων ὑφίσταται ὀνείδη· πολλάκις δὲ οὐδὲ λαβὼν παρ' οὐδενὸς οὐδέν, ἀλλ' ὑποπτευθεὶς μόνον, τὰ τῶν ἑαλωκότων ἔπαθε. Καὶ τί λέγω τῶν ἑτέροις πεπονημένων; ***αὐτὸν τοῖς εὑρήμασι τοῖς ἑαυτοῦ συνεχῶς χρήσασθαι οὐκ ἔνι*** ».

[14]) Discours sur l'histoire universelle » P. Jacquinet, Paris p. 213 καὶ σημ. 6.

[15]) Migne 48 στ. 95.

[16] « Tout ce qui se mesure finit, et tout ce qui est né pour finir, n'est pas tout à fait sorti du néant où il est sitôt replongé ». «Jamais ce qui doit finir ne peut être long».

εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ τὴν μακρὰν καὶ τὴν βραχεῖαν ζωήν· διότι ὅσα καταλήγουν ἐξίσου εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν δὲν ἠμποροῦν νὰ διακριθοῦν ἄλλο εἰς καλύτερον, ἄλλο εἰς χειρότερον, ἕτερον εἰς μεγαλύτερον καὶ ἕτερον εἰς βραχύτερον» 17). Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θαυμασίου προοιμίου τοῦ ἐπικηδείου τῆς Ἀνριέττας τῆς Γαλλίας ὁ Βοσσουέττος λέγει «ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος βασιλεύει ἐν οὐρανῷ καὶ παρὰ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶνται ὅλα τὰ κράτη». Ὁ Αὐγουστῖνος εἰς τὸ ἴδιον ἔργον του ἀναφέρει· «ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὁποίου (= τοῦ θεοῦ) διατελοῦν ὅλα τὰ βασίλεια, καὶ διὰ τῆς θείας πάντως προνοίας ἐγκαθιδρύονται τὰ ἀνθρώπινα βασίλεια (κράτη)». 18) Ὅ,τι ἔκαμεν ὁ Βοσσουέτος ἐν σχέσει πρὸς τοὺς πατέρας τῆς ἐκκλησίας καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν ἱερὸν Αὐγουστῖνον, τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ὁ τελευταῖος ὡς πρὸς τοὺς πρὸ αὐτοῦ Ἕλληνας καὶ Λατίνους πατέρας καὶ ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς. Ἀναφέρει τὸν Μ. Βασίλειον, τὸν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον καὶ πρὸ πάντων Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον ἢ ἐν λατινικῇ μεταφράσει ἢ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ. «Ego ipsa verba graeca quae Joanne dicta sunt ponam» 19).

---

17) «Finis autem vitae tam longam quan brevem hoc idem facit. Neque enim alliud melius, et alliud deterius, et alliud majus et alliud brevius est, quod jam pariter non est.» (Βιβλ. Α΄ κεφ. ι΄ ἔκδ. Garnier σ. 13). Πρβλ. ΙΑ΄ βιβλίον, κεφ. ια΄.

18) «Celui qui règne dans les cieux et de qui relèvent tous les empires, à qui seul appartient la gloire, la majesté et l' independance». ἔνθ. ἀνωτ. σ. 3. «In cujus potestate sunt regna omnia». «Prorsus divina providentia regna constitu untur humana» De civitate Dei βιβλ. Α΄ κεφ. 36 Βιβλ. Δ΄ κεφ. βον. Βιβλ. Ε΄ κεφ. α΄. Ἔκδοσις Garnier σ. 61, 182, 236.

19) Ὁ καλὸς φίλος μου S. Salaville ἀσομσιοννίστ ἐδημοσίευσε εἰς τὸ Περιοδικὸν «Angelicum» ἔτ. Η΄ τεῦχ. α΄ καὶ εἰς ἰδιαίτερον φυλλάδιον μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος καὶ ἡ Ἀνατολή. (St. Augustin et l' Orient). Ἀποδεικνύει διὰ παραπομπῶν εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ μεγάλου πατρὸς τὴν ὑπ᾽ αὐτοῦ γνῶσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν Ἑλλήνων πατέρων εἰς τὰ κηρύγματά του καὶ τὰ διάφορα συγγράμματά του. Ἡ χρησιμοποίησις ἄλλως τε εἶναι σύμφωνος καὶ πρὸς τὴν γενικὴν περὶ προόδου ἔννοιαν· οὐδεὶς ἠμπορεῖ νὰ ἀποτελέσῃ ἕνα καθ᾽ ὁλοκληρίαν ἴδιον κόσμον, ἐπὶ οἱασδήποτε ἐκφάνσεως τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως, ὅπου νὰ στήσῃ σινικὸν τεῖχος χωρίζον αὐτὸν ἀπὸ τὸ παρελθόν. Θὰ καταδαπανᾶται οὐχὶ εἰς τὸ νὰ ἐφεύρῃ νέα ἄγνωστα, ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ εὑρίσκῃ — ἐὰν ἠπορῇ — τὰ ἤδη εὑρημένα. (Βεβαίως μέρος αὐτῶν). Ὁ πολὺς Κων/τῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων ἐπωφελήθη τὸ ἀριστουργηματικὸν προοίμιον τοῦ ἐπικηδείου λόγου τοῦ Βοσσουέτου εἰς τὴν Ἀνριέτταν τῆς Ἀγγλίας. «Ἔμελλες, ἄρα, γράφει ὁ Οἰκονόμος εἰς τὸν ἐπιτάφιον Γρηγορίου τοῦ Ε΄, Π. Π/χα, ἀφ᾽ οὗ μοὶ ἔδωκας πολλὰς πολλῶν λόγων ὑποθέσεις καὶ ἀφορμάς, ἔμελλες, τέλος, νὰ κινήσῃς τὴν ἀσθενῆ μου γλῶσσαν καὶ εἰς τὸν ἐπιτάφιον λόγον σου... ἀλλὰ τώρα ξένος εἰς ξένην γῆν προκείμενος νεκρός, γίνεσαι Σὺ αὐτὸς ὑπόθεσις λυπηρᾶς ἀκροάσεως εἰς τοὺς συνελθόντας· καὶ ἀντὶ νὰ ἐμψυχώσῃς μαραίνεις ἐξ ἐναντίας καὶ συγκόπτεις μου τὴν φωνήν, ἥτις ἐφυ-

Ἡ χρησιμοποίησις τῶν Ἑλλήνων πατέρων ὑπὸ τοῦ Ἕλληνος ἱεροκήρυκος εἶναι εὐχερὴς καὶ ἄκοπος. Αἰσθανόμενος βαθέως τὴν γλῶσσάν των διεισδύει καλύτερον εἰς τὰ νοήματά των καὶ ἐξοικειώνεται εὐκολώτερον μὲ τὸ ὕφος, τὰς ἐννοίας καὶ τὴν ψυχολογίαν των. Ἐπάνω εἰς τὸ γραφεῖόν του παραπλεύρως τῆς Ἁγίας Γραφῆς πρέπει νὰ εὑρίσκεται ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ὁ Μ. Βασίλειος καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Ὡς πρόχειρα βιβλία περιέχοντα ἀποσπάσματα μεγάλα ἢ μικρὰ ἢ καὶ ὁλοκλήρους λόγους συνιστῶ τὸ ἤδη μνημονευθὲν ἔργον τοῦ μακαρίτου Ἡρακλείας Φιλαρέτου Βαφείδου σχετικὸν πρὸς τὸν θεῖον Χρυσόστομον, τὸ τοῦ Ph. Legrand — περιέχον διάφορα ἠθικὰ ἀποσπάσματα ἐκ τῶν ἠθικῶν τοῦ Ι. Χρυσοστόμου — Les moralistes chrétiens· st Jean Crysostome. Ἄξιον πολλῆς συστάσεως θεωρῶ καὶ τὸ ἔργον τοῦ κ. Θεδ. Καστανᾶ «Ἑλλήνων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἐκλεκταὶ περικοπαί», περιέχον περικοπὰς ἀπὸ διάφορα συγγράμματα ἐξόχων Ἑλλήνων πατέρων. Χρησιμώτατος εἶναι καὶ ὁ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου τοῦ κ. Καστανᾶ ἐπισυναπτόμενος «πίναξ εὑρετήριος θεμάτων ἐξετασθέντων ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας» (σ. 253 – 282). Ὁ κατάλογος αὐτὸς ἐν μέρει ἀντικαθιστᾷ, ὡς καὶ ὁ ἴδιος σημειώνει, τὰ εἰς ξένας γλώσσας ἐκδοθέντα λεξικὰ τοῦ κηρύγματος ἢ τῆς ὁμιλητικῆς. (Dictionnaires de prédication). Τὰ λεξικὰ αὐτὰ εἶναι χρήσιμα μόνον εἰς γλωσσομαθεῖς καὶ πολὺ πεπειραμένους ἱεροκήρυκας. Διὰ δὲ τοὺς μὴ τοιούτους εἶναι ἀπώλεια χρόνου τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ χρησιμοποιήσουν εἰς ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλλήνων Πατέρων. Κατὰ τὴν εὐφυᾶ ἔκφρασιν τοῦ Δημοσθένους — ἔχοντος ὑπ' ὄψιν ἄλλου εἴδους προπαρασκευήν — βυθιζόμενοι εἰς ἀχώνευτα πράγματα ἢ μόλις καταληπτά, μετὰ μακρὰν ἐπίπονον ἐργασίαν, πάντοτε «τὸν τοῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι θὰ ἀναλίσκωσι». (Α. Φιλιππ. 12,37). Ἕτερον ἔργον τοῦ αὐτοῦ περίπου εἴδους καίτοι παλαιὸν (1823) εἶναι τοῦ J. Planche ἐπιγραφόμενον «Esprit de st J. Chrysostome, de st Grégoire de Nazianze et de st Basile περιλαμβάνον ἐκλεκτὰ τῶν

λάττετο, καθὼς φαίνεται, καὶ εἰς τὴν ξενιτείαν διωρισμένη διὰ τὸ πολυδάκρυτον τοῦτο ὑπούργημα». Ὁ Βοσσουέτος εἰς τὸν εἰρημένον ἐπικήδειον προοιμιάζεται ὡς ἑξῆς· «Ἤμην λοιπὸν ἀκόμη προωρισμένος νὰ ἐκτελέσω τὸ πένθιμον αὐτὸ καθῆκον καὶ ὡς πρὸς τὴν πριγκήπισσαν Ἀνριέτταν... Αὐτὴ τὴν ὁποίαν εἶδον τόσον προσεκτικὴν ὅταν ἐξεπλήρουν τὸ ἴδιον καθῆκον διὰ τὴν μητέρα της, ἔμελλεν ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ νὰ γίνῃ θέμα παρομοίου λόγου, καὶ ἡ λυπημένη φωνή μου ἐπεφυλάσσετο διὰ τὸ ἀξιοθρήνητον αὐτὸ ὑπούργημα». Καταφανὴς ἡ ἔμπνευσις τοῦ Οἰκονόμου ἐκ τοῦ Βοσσουέτου. Τὰ ἀριστουργήματα τοῦ πνεύματος πρέπει νὰ τέρπουν καὶ νὰ ὠφελοῦν παντοτεινὰ ἀρκεῖ ἡ χρησιμοποίησις νὰ γίνεται ὅπως τὴν ἔκαμεν ὁ Μ. Οἰκονόμος. Ὁ μακαρίτης Παλαμᾶς, σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, εἰς ἕνα ἐπικήδειόν του ἐχρησιμοποίησε τὸ ἀνωτέρω προοίμιον τοῦ Βοσσουέτου, ἀλλὰ κατὰ τρόπον πολὺ διάφορον παρὰ ὁ Μ. Οἰκονόμος.

τριῶν αὐτῶν Ἱεραρχῶν τεμάχια ἐν τῇ πρωτοτύπῳ γλώσσῃ καὶ ἐν γαλλικῇ μεταφράσει.

Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου θὰ εἶναι πολὺ καρποφόρος διὰ σύγχρονον συνετὸν ἠθικὸν ἢ ψυχολογικὸν κήρυγμα. Ὁ γνωστὸς Νικαίας Βησσαρίων ἐχαρακτήριζεν αὐτὸν «θειότατον νοῦν καὶ διαβατικώτατον». Ὅπως δὲ παρετήρησε πρὸ ἑνὸς καὶ πλέον αἰῶνος ὁ διάσημος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, οἱ ἀγνοοῦντες τὴν λατινικὴν στεροῦνται ἑνὸς τοιούτου πνευματικοῦ θησαυροῦ ὁποῖος ὁ εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Αὐγουστίνου ἀποτεθησαυρισμένος [20]). Ἡ ἄγνοια αὐτὴ τῶν σοφῶν συγγραμμάτων τοῦ βαθυτάτου αὐτοῦ θεολόγου ἐξακολουθεῖ ὑπάρχουσα καὶ σήμερον εἰς μεγάλην κλίμακα. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον θὰ σταματήσω ὀλίγον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἐννοιῶν καὶ σκέψεων τοῦ ἱεροῦ ἀνδρὸς χρησίμων διὰ τοὺς ἱεροκήρυκας. Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ ἔργου του « de civitate Dei » παρεμπιπτόντως ὁμιλῶν περὶ τῆς ταπεινοφροσύνης ἀναφέρει τὰ ἑξῆς· « ὁποῖαι δυνάμεις χρειάζονται διὰ νὰ πεισθοῦν οἱ ὑπερήφανοι περὶ τοῦ πόση εἶναι ἡ ἰσχὺς τῆς ταπεινοφροσύνης! αὐτὴ αἴρεται ὑπεράνω τοῦ γηΐνου ὕψους τοῦ κλυδωνιζομένου διὰ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν καὶ φθάνει εἰς σφαίρας αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι σφετερισμὸς (τὸ ὁποῖον ἐσφετερίσθη ἡ ἀνθρ. ὑπερηφάνεια) τῆς ἀνθρωπίνης ὑπερηφανείας ἀλλὰ δῶρον τῆς θείας χάριτος ». Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἰδίου βιβλίου ἐκφέρει κρίσεις περὶ τῶν αἰτίων τῆς παρακμῆς τῆς Ρώμης, ἀναφέρει τὰς σχετικὰς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο σκέψεις τοῦ Σκηπίωνος τοῦ Νασικᾶ καὶ διατυπώνει ἰδέας πολὺ χρησίμους εἰς τὸν ἱεροκήρυκα· ὦ πνεύματα παράφρονα ἀνακράζει, τί λέγω; φρενητιώδη; πῶς; ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς θρηνοῦν τὴν ἀπώλειαν τῆς Ρώμης. . . καὶ σεῖς ἀκόμη τρέχετε εἰς τὰ θέατρα, τὰ πολιορκεῖτε, τὰ ὑπερπληρώνετε, καὶ μὲ τὴν τρέλλαν σας αὐτὴν τὰ καθιστᾶτε περισσότερον ἄφρονα παρ' ὅ,τι ἦσαν πρότερον. Τὴν ἀρρώστιαν αὐτήν, τὴν μάστιγα αὐτὴν τῶν ψυχῶν, τὴν τελείαν αὐτὴν ἀνατροπὴν τῆς χρηστότητος καὶ τῆς τιμιότητος ἐφοβεῖτο ὁ Σκηπίων διὰ σᾶς ὅταν ἀπηγόρευσε τὰ θέατρα, ὅταν προέβλεπε μὲ πόσην εὐκολίαν θὰ σᾶς διέφθειρε καὶ θὰ σᾶς κατέστρεφεν ἡ εὐημερία, ὅταν δὲν ἤθελε νὰ σᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ ἐχθροῦ (τῆς Καρχηδόνος), διότι ἐφρόνει ὅτι μία πόλις δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἦναι εὐτυχὴς ἐφόσον τὰ μὲν τείχη της μένουν ἀσφαλῆ καὶ ἀνέπαφα, τὰ δὲ ἤθη της εἶναι ἠρειπωμένα » [21]). Εἰς τὸ δεύ-

---

20) S. Salaville ἔνθ. ἀνωτ. σ. 15. Εἰς τὸ αὐτὸ ἔργον τοῦ Salaville βλέπω καὶ τὰς γενομένας καὶ ἀπολεσθείσας ὡς καὶ τὰς νῦν ὑπαρχούσας ἑλληνικὰς μεταφράσεις τῶν ἔργων τοῦ Ι. Αὐγουστίνου.

21) O mentes amentes qui est hic tantus, non error, sed furor, ut exitium vestrum plangentibus orientalibus populis, vos theatra quaereretis, intraretis. impleretis, et multo insaniora, quam fuerant antea, faceretis? Hanc animorum

τερον βιβλίον τοῦ ἰδίου συγγράμματος καταχωρεῖ μερικὰ χωρία τοῦ Λατίνου ἱστορικοῦ Σαλλουστίου· ἐξ ἀφορμῆς δὲ αὐτῶν ἀναπτύσσει τὴν σκέψιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ὑλικὴ εὐημερία καὶ ἄνεσις δημιουργεῖ διαφωνίας, φιλαργυρίαν καὶ πλεονεξίαν. Θέματα καὶ σκέψεις ὠφελίμους θὰ ἀπαντήσῃ ὁ ἱεροκῆρυξ εἰς τὸ κα΄ κεφ. τοῦ ἰδίου βιβλίου, ε΄ κεφ. καὶ ιζ΄ κεφ. τοῦ Γ΄ βιβλίου, κεφ. γ΄ τοῦ δ΄ βιβλίου, κεφ. ιβ΄ τοῦ ε΄ βιβλίου, κεφ. θ΄ τοῦ ἑβδόμου βιβλίου, ὅπου ἀναφέρει τὸν μελαγχολικὸν καὶ βαθὺν στίχον τοῦ Βιργιλίου «felix qui potuit rerum cognoscere causas» (εὐτυχὴς ὅποιος ἠμπόρεσε νὰ γνωρίσῃ τὰς αἰτίας τῶν πραγμάτων). Εἰς τὸ δωδέκατον κεφάλαιον τοῦ δεκάτου βιβλίου ὁμιλεῖ περὶ τοῦ διαρκοῦς θαύματος τῆς δημιουργίας· «Quidquid igitur mirabile fit in hoc mundo profecto minus est quam totus hic mundus, id est coelum et terra et omnia quae in eis sunt, quae certe Deus fecit». (Ὅ,τι δήποτε θαυμάσιον καὶ ἂν συμβαίνῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῇ ἀληθείᾳ μικρότερον εἶναι (ἀπὸ τὸ θαῦμα τοῦ κόσμου) ἀπὸ ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον, ἤτοι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὰ ὁποῖα βεβαίως ἐποίησεν ὁ Θεός). Εἰς τὸ 18 κεφ. τοῦ ιδ΄ βιβλίου ὁμιλεῖ περὶ δύο εἰδῶν ἀγάπης, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἕν ἐδημιούργησε τὴν πολιτείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἕτερον τὴν πολιτείαν τοῦ διαβόλου. Εἰς τὰς ἐξομολογήσεις του — κεφ. 5 βιβλ. Η — κάμνει λόγον περὶ τοῦ χειμάρρου τῆς συνηθείας [22]), εἰς τὸ 12 κεφ. τοῦ δ΄ βιβλίου ὁμιλεῖ περὶ εὐτυχίας, εἰς τὸ 19΄ κεφ. τοῦ ἰδίου βιβλίου περὶ τῶν παθῶν τῶν διαφόρων ἡλικιῶν. Πόσα καλὰ καὶ οἰκοδομητικὰ ἔχει νὰ ἀντλήσῃ ὁ κῆρυξ τοῦ θείου λόγου ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸ ὅπου ὁμιλεῖ μία μεγάλη εὐγενὴς ψυχὴ φωτιζομένη ἀπὸ τὴν μεγαλοφυΐαν!

Τὴν κάπως μακρὰν περὶ Αὐγουστίνου παρέκβασιν ἐθεώρησα ἀπαραί-

---

labem ac pestem hanc probitatis et honestatis eversionem vobis Scipio ille metuebat, quando construi theatra prohibebat, quando rebus prosperis vos facile corrumpi atque everti posse cernebat, quando vos ab hostili terrore securos esse nolebat. Neque enim censebat ille *felicem esse rempublicam stantibus moenibus, ruentibus moribus*». Ἐκδ. Garnier σ. 58-59 Αἱ τελευταῖαι λέξεις μᾶς ὑπενθυμίζουν παρομοίαν πως σκέψιν καὶ ἔκφρασιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου· «ἀσφάλεια πόλεων οὐκ ἐν λίθοις καὶ ξύλοις καὶ περιβόλοις, ἀλλ' ἐν τῇ συνέσει τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων». (Migne τόμ. 56 στ. 29). Τὸ λατινικὸν κείμενον τῆς προηγουμένης περικοπῆς ἔχει οὕτω· Nam scio quibus viribus opus est, ut persuadeatur superbis quanta sit virtus humilitatis, qua fit ut omnia terrena cacumina, temporali mobilitate nutantia, non humano usurpata fastu, sed divina gratia donata celsituto transcendat. Αὐτόθι σελ. 2.

[22]) Περὶ τῆς συνηθείας εἰς πολλὰ μέρη τῶν συγγραμμάτων του πραγματεύεται καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος. «μεγάλη γὰρ μεγάλη τῆς φύσεως ἡ τυραννίς, καὶ τοσαύτη, ὥς εἰς φύσεως ἀνάγκην καθίστασθαι» (ὁμιλ. Ζ΄ Β. Κορινθίους. Ἔκδοσις Ὀξονίου τόμ. 3 σ. 26 πρβλ. καὶ τόμ. 2 σ. 83).

τητον. Τόσον αὐτή, ὅσον καὶ τὰ ἄλλα τὰ σχετικὰ πρὸς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος θέμα, θὰ μᾶς πείσουν, νομίζω, περὶ τῆς ἀνάγκης τὴν ὁποίαν θὰ δοκιμάσῃ πᾶς ἄρτιος ἱεροκῆρυξ, ἔχων συναίσθησιν τοῦ προορισμοῦ του, τοῦ νὰ μελετᾷ διαρκῶς τοὺς σοφωτέρους καὶ ῥητορικωτέρους πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς πρὸς τὰ θέματα τὰ ὁποῖα κατὰ προτίμησιν πρέπει νὰ ἀναπτύσσῃ σήμερον ὁ ἱεροκῆρυξ σημειώνω τὰ ἑξῆς: Τὰ ὅρια τῆς γενικὸν χαρακτῆρα ἐχούσης μελέτης ταύτης δὲν ἐπιτρέπουν λεπτομερῆ ἐνταῦθα ἀνάπτυξιν τοῦ σημείου τούτου. Ὡς καὶ ἀλλαχοῦ τῆς παρούσης μελέτης ὑπέδειξα εἰς ὅλα τὰ θέματα τοῦ χριστιανοῦ ῥήτορος εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως θὰ «καταγγέλλωνται ὁ Χριστὸς» καὶ τὰ τοῦ Χριστοῦ. Εἰδικώτερον παρατηρῶ ὅτι ὁ σύγχρονος ἱεροκῆρυξ ἠμπορεῖ νὰ ἐξετάσῃ καὶ ἀναπτύξῃ μὲ μέθοδον ἁπλῆν τὰ ἑξῆς θέματα· α΄) ἡ προσωπικότης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἡ ἐπίδρασις αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἰδιαιτέρως ἐπὶ τῆς ἐξημερώσεως τῶν ἠθῶν τῆς Ἀνθρωπότητος· β΄) τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ ἀτόμου ἐπίδρασιν καὶ μεταβολήν (ἀνακαίνισιν) — «ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλ. β, 20), παραβολὴ τοῦ γεωργοῦ καὶ τῶν κλημάτων· γ΄) τὸ εἶδος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐσωτερικὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς, εὐτυχία «ἡ ἐμὴ βασιλεία οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» (Ἰωάν. ΙΗ. 36) «ἰδοὺ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν». (Λουκ. ιζ, 21), «Οὐκ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις ἀλλὰ **δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ** ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ» (Ρωμ. ιδ΄ 17). Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ ἱεροκῆρυξ ἠμπορεῖ νὰ ἀναπτύξῃ τὰς προσπαθείας τὰς ὁποίας κάμνει ὁ ἄνθρωπος διὰ τὰς ἐξωτερικὰς προόδους καὶ αὐτὰς τὰς ἀσχολίας εἰς τὰς ὁποίας ἐπιδίδεται διὰ νὰ λησμονήσῃ τὴν πραγματικῶς ἀνήσυχον κατάστασιν τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, τὴν ἀντίθεσιν τῶν ἐξωτερικῶν προόδων καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἠθικῆς προαγωγῆς τῆς συνειδήσεως, βελτιώσεως τοῦ χαρακτῆρος κ. ἄ. δ΄) ἡ ἀλήθεια, ἡ φιλαλήθεια, ὡς μέσον εἰλικρινῶν σχέσεων καὶ ὡς ἐχέγγυον χριστιανικῆς συναναστροφῆς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ψευδολογίαν «μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους» (Κολασσ. γ΄), ἡ δύναμις τῆς ἀληθείας ἐν ταῖς ἐνεργείαις τῶν ἀτόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν (βλέπε ἀνωτέρω τὰ σχετικὰ πρὸς τὸ θέμα τοῦτο λόγια τοῦ Πολυβίου)· ε΄ περὶ καταλαλιᾶς καὶ ῥαδιουργίας, «μήτε καταλάλει, μήτε ἡδέως ἄκουε καταλαλοῦντος» (Κατηχήσεις Κυρίλλου Ἱεροσολύμων ὅπου λέγει καὶ τὸ «τὸ πολλὰ ἀργὰ λαλεῖν παραίτησαι»), «τὸν καταλαλοῦντα λάθρα τὸν πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐξεδίωκον», (ψάλμ. τοῦ Δαβίδ)», «ἐκ πολυλογίας οὐκ ἐκφεύξει ἁμαρτίαν. φειδόμενος δὲ χειλέων, νοήμων ἔσει» (Παροιμ. Σολομῶντος)· στ΄ ἀλκοολισμός· «μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτεία» (Ἐφεσ. ε, 18)· ἡ χρῆσις τῶν ἀλκοολικῶν ποτῶν καταστρεπτικὴ διὰ τὸν ἠθικὸν βίον, (ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτεία) ὀλεθρία καὶ διὰ

τὸν φυσικόν, ὀργανικὸν βίον διὰ τοὺς α καὶ β λόγους· («οὐδεὶς ἐκραιπάλησεν ἀπὸ ὕδατος, οὐδενὸς κεφαλὴ ὠδινήθη ποτὲ ὕδατι βαρηθεῖσα· οὐδεὶς ἀλλοτρίων ποδῶν ἐδεήθη ὑδροποσίᾳ συζῶν· οὐδενὸς ἐδέθησαν πόδες, οὐδενὸς χεῖρες ἀπηχρειώθησαν ὕδατι καταρδόμεναι. **Τὸ γὰρ περὶ τὴν πέψιν πλημμελές, ὃ τοῖς τρυφῶσιν** ἀναγκαίως ἀκολουθεῖ, τοῦτο τὰ σφοδρὰ νοσήματα τοῖς σώμασιν ἐνεργάζεται». Μ. Βασιλείου, Ὁμιλία Α΄ περὶ νηστείας. Migne 31, στ. 171). Τὰ θέματα αὐτὰ ἀναφέρω ὡς ὑποδείγματα.

Τὰ μέχρι τοῦδε γραφέντα παρουσιάζουν ὄγκον ἐργασίας διὰ τὸν ἱεροκήρυκα. Πῶς οἱ ἰδικοί μας ἱεροκήρυκες ἐφωδιασμένοι μὲ τὰ συνήθη ἐφόδια θὰ κάμουν ὅλην αὐτὴν τὴν ἐργασίαν καὶ θὰ προπαρασκευασθοῦν ἐπαρκῶς δι' ἓν καρποφόρον σύγχρονον κήρυγμα; Ἐργαζόμενοι συστηματικῶς. Ἔχω ὑπ' ὄψιν ἐκείνους τοὺς ἱεροκήρυκας οἱ ὁποῖοι ἐκτὸς τῶν τελετουργικῶν των καθηκόντων καταγίνονται ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν διδασκαλίαν τῶν διδαγμάτων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Θὰ μοὶ ἐπιτρέψουν νὰ τοὺς συστήσω ὅπως τὸ πολὺ ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος κηρύττουν· τοιουτοτρόπως θὰ ἔχουν τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν νὰ διαιρέσουν ἑκάστην ἡμέραν ἀπὸ τὰς ἓξ ἐργασίμους ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος εἰς δύο μέρη· τὸν πρὸ μεσημβρίας καιρόν, τὸν ὁποῖον θὰ ἀφιερώσουν εἰς τὴν γενικὴν προπαρασκευὴν γενησομένην κατὰ τὸν ἐνταῦθα ὑποδεικνυόμενον τρόπον· ἡ ἐργασία αὐτὴ ἀποσκοποῦσα εἰς τὸν πλουτισμὸν τοῦ ἱεροκήρυκος ἀπὸ γνώσεις τῆς ἔσω καὶ ἔξω σοφίας, ἐλάχιστα ἀφορᾷ τὸ παρὸν καὶ τὸ ἐγγὺς μέλλον, τὰ μάλιστα δὲ τὸ ἀπώτερον μέλλον. Τὸν μεταμεσημβρινὸν καιρὸν θὰ χρησιμοποιοῦν εἰδικῶς διὰ προπαρασκευὴν τοῦ κηρύγματος τῆς ἑβδομάδος. Περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι ἀπαιτεῖται ἰδιαιτέρα προπόνησις διὰ τὴν ἀπαγγελίαν. Διὰ τοὺς ἔχοντας φυσικὰ ἐλαττώματα ὡς πρὸς τὴν ἀπαγγελίαν διδακτικώτατον θὰ εἶναι τὸ κλασικὸν παράδειγμα τοῦ Δημοσθένους. Καὶ ὁ Βοσσουέτος νομίζω ἠνωχλεῖτο κατ' ἀρχὰς ἀπὸ τοιαῦτα ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα κατόπιν διώρθωσε διὰ τῆς ἀσκήσεως.

Δι' ἕνα ἱεροκήρυκα πεπειραμένον καὶ λιπαρὰν ἔχοντα μόρφωσιν διὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ λόγου ἄνευ χειρογράφου ἀρκεῖ ἡ χάραξις τῶν γενικῶν γραμμῶν, ὁ καταρτισμὸς τοῦ σχεδίου τοῦ κηρύγματος. Ἡ πλήρωσις τῶν ἐπὶ μέρους κενῶν ἐπαφήνεται εἰς τὴν ἱκανότητα, τὴν μάθησιν, τὴν πεῖραν, τὸν ἐνθουσιασμόν, τὴν ἔξαρσιν καὶ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ κήρυκος. Τὸ ἐγχείρημα αὐτὸ συνιστᾶται, ὡς ἐσημείωσα, μόνον εἰς τοὺς ἱκανοὺς καὶ πεπειραμένους. Οἱ πρωτόπειροι πρέπει νὰ προτιμοῦν δι' ἀρκετὰ χρόνια τὴν σχεδὸν κατὰ λέξιν ἀποστήθισιν τοῦ κηρύγματός των. Ὁπωσδήποτε λόγος ἀναγινωσκόμενος ἀπὸ χειρογράφου καὶ ἄριστος ἀκόμη ἂν ἦναι, χάνει πολλά, χάνει τὸ πᾶν. Ὁ Βοσσουέτος οὐδέποτε ἀπεστήθιζε τοὺς λογους του· ἠρκεῖτο εἰς τὸν καταρτισμὸν σχεδίου τὸ ὁποῖον ἐγκαίρως προπαρεσκεύαζε [23]). Ὁ

[23]) G. Lanson, ἔνθ. ἀνωτ. σ. 572.

διάσημος Γάλλος συγγραφεὺς D' Alembert εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐγκωμίου τὸ ὁποῖον ἐδημοσίευσε διὰ τὸν περίφημον Massillon προσθέτει τὰ ἑξῆς ἀξιοσημείωτα· «ἅπαξ συνέβη εἰς τὸν Massillon κηρύττοντα νὰ χάσῃ τὴν σειρὰν τοῦ λόγου (τὸν ἠπάτησεν ἡ μνήμη)· ἀπατηθεὶς ἀπὸ τὴν ἐλαφρὰν αὐτὴν ἀηδίαν τὴν ὁποίαν τοῦ προὐκάλεσε τὸ δυστύχημα αὐτό, ἐσκέφθη ὅτι θὰ προέκυπτον πολὺ περισσότερα πλεονεκτήματα (ἀπὸ τὸ κήρυγμα) ἐὰν ἀνεγίνωσκε τοὺς λόγους του ἀπὸ χειρογράφου παρὰ ἂν τοὺς ἀπήγγελλεν ἀπὸ στήθους. Δὲν τολμῶμεν νὰ συμμερισθῶμεν τὴν γνώμην του· ἡ ἀνάγνωσις θὰ ἠνάγκαζε τὸν ρήτορα ἢ να στερηθῇ ἀπὸ τὸ πάθος (τὸ παθητικόν, συγκινητικὸν τοῦ λόγου), τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ ἄμβωνος, ἢ νὰ καταστήσῃ τὸ συγκινητικὸν μέρος γελοῖον προσδίδων εἰς αὐτὸ ὕφος ἐπιτηδεύσεως καὶ ὑπερβολῆς, τὸ ὁποῖον θὰ κατέστρεφε τὴν φυσικότητα καὶ τὴν ἀλήθειαν. Ὁ ἴδιος ὁ Massillon ᾐσθάνθη ὅτι ὁ λόγος διὰ νὰ ἑλκύσῃ τὸν ἀκροατὴν πρέπει νὰ ἀπαγγέλλεται αὐθωρεὶ καὶ χωρὶς νὰ φαίνεται οὐδὲν ἴχνος προπαρασκευῆς. Εἰς τὴν ἐρώτησιν, ποῖος λόγος του ἦτο ὁ καλύτερος; ἀπήντα· «ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἔμαθον ἄριστα». (Celui que je sais le mieux). Τὰ τελευταῖα λόγια εἶναι πολὺ ἐποικοδομητικὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Τὰ ὀλίγα τὰ ὁποῖα γράφω ἐδῶ δὲν ἐξαντλοῦν τὸ μακρόν, τὸ ἀχανὲς θέμα, ἀλλὰ ὑποδεικνύουν τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ὁ ἱεροκῆρυξ τῆς ἐποχῆς μας διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ καλόν, τὸ ὠφέλιμον καὶ διδακτικὸν κήρυγμα.

Προκειμένου περὶ τῆς γλώσσης τοῦ κηρύγματος ἀξιοσύστατος εἶναι ἡ χρῆσις γλωσσικοῦ ἰδιώματος πλησιάζοντος περισσότερον πρὸς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ. Πάντως ἐπιβάλλεται μία ἐξευγένισις τοῦ λεκτικοῦ· ἡ καθ' ὅλα προσχώρησις εἰς τὴν χυδαίαν γλῶσσαν δὲν εἶναί τι ἄξιον τοῦ ἄμβωνος. Ὁ Εὐριπίδης μετεχειρίζετο τὴν συνήθη τοῦ λαοῦ γλῶσσαν ἀφ' οὗ τὴν ἐστόλιζε «μὲ κομψοὺς συνδυασμοὺς καὶ εὐήχους καὶ εὐρύθμους λέξεις». Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν κατώρθωνε νὰ ἑλκύῃ καὶ νὰ ἐνθουσιᾷ περισσότερον τοὺς ἀκροατὰς παρὰ οἱ ἄλλοι τραγικοὶ ποιηταὶ τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ὁ Εὐριπίδης συνέστησε τὴν μέθοδον κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς ἢ ὁ ρήτωρ κατακτᾷ περισσότερον τοὺς ἀναγνώστας ἢ τοὺς ἀκροατὰς «ἐὰν ἐκ τῆς **εἰωθυίας** διαλέκτου ἐκλέγων συνθῇ τὰ ὀνόματα».

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΑΓΙΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΒΕΝΙΑΜΙΝ

ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΧΑΛΚΗΣ

ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙ ΤΗι ΕΝΑΡΞΕΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ

Σεβασμιώτατοι Ἀδελφοί,
Θεοφιλέστατε ἅγιε Σχολάρχα,
ἐλλογιμώτατοι Καθηγηταὶ
καὶ φίλοι μαθηταί.

Μετὰ τὰ ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ Σχολάρχου προσφορώτατα τῇ περιστάσει λεχθέντα, τῷ κάλλει δὲ τοῦ λόγου κεκοσμημένα, μεστὰ ἐννοιῶν βαθυστοχάστων, θεωρῶ καὶ ἐγὼ ἀπὸ μέρους τῆς Ἐφορίας εὔκαιρον νὰ εἴπω τινά, ὧν βέβαιος ὅτι ταῦτα θέλουσιν εὕρῃ ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν γῆν ἀγαθήν, κατανοούντων ὅτι λέγονται ἐξ ἀγάπης τοῦ φίλα εἰδότος πᾶσιν ὑμῖν διά τε τὸ φιλότιμον καὶ εὐήκοον.

Ἐφθάσατε μετὰ δεόντως ἀνακουφιστικὴν ἀνάπαυλαν τῶν διακοπῶν εἰς τὴν ἔναρξιν τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους καὶ ἡ Σχολὴ ἀνοίγουσα τὰς πύλας δέχεται ὑμᾶς ἑτοίμους, ἵνα συνεχίσῃ τὸ παιδαγωγικὸν αὐτῆς ἔργον ὑπὸ καθηγητὰς καὶ διδασκάλους πεπνυμένους, ἐνθέῳ δὲ ζήλῳ τῆς ἐπιστήμης ἐμπεπνευσμένους διὰ τὴν μορφωτικὴν διάπλασιν ὑμῶν ἔκ τε τῆς θύραθεν καὶ ἐκ τῆς ἔσωθεν σοφίας. Εἶναι ὄντως εὐχάριστον νὰ βλέπῃ τοὺς τροφίμους αὐτῆς, νοσταλγήσαντας ἤδη τὸν χρόνον τῆς φοιτήσεως, ὅτι σπεύδουσι πρόθυμοι εἰς τὴν κλῆσιν αὐτῶν· διότι φαίνεται ὅτι κατανοεῖτε τὴν ἀποστολὴν ὑμῶν πράγματι, συναισθανόμενοι τὴν ἀναγκαιότητα καὶ σπουδαιότητα τοῦ ἱεροῦ καθήκοντος, ὅπερ ἐπεφορτίσθητε νὰ φέρητε εἰς τέλειον καὶ

αἴσιον πέρας. Τὸ γεγονὸς προκαλεῖ βαθεῖαν συγκίνησιν, καὶ συγχαίρω ὑμᾶς ἐπὶ τούτῳ ἐπικροτῶν τὴν γενομένην πρόοδον ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἐπαινῶν ἅμα καὶ τοὺς πλεονεκτήσαντας ἐν αὐτῇ, συνίστημι δὲ καὶ τοὺς μειονεκτήσαντας εἰς τὴν μετὰ φιλοτιμίας καὶ ἁμίλλης περισσοτέραν ἐπίδοσιν.

Ἀλλ' ὁ σκοπὸς τῆς ἐνταῦθα φοιτήσεως πρέπει, ὦ μαθηταί, νὰ συμφωνῇ πρὸς τὴν χριστιανικὴν ὑμῶν ψυχοσύνθεσιν, ἀποβλέπων εἰς ὑγιᾶ καὶ ἐπιμεμελημένην πνευματικήν, θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἀγωγήν, ἥτις εἶναι ἡ μόνη ἀληθὴς καὶ γνησία διάπλασις ὑμῶν, ξένη οὖσα πρὸς πᾶν κοσμικὸν φρόνημα, μὴ προσιδιάζον εἰς τὴν ἱεροπρέπειαν τοῦ λευϊτικοῦ χαρακτῆρος, καὶ ἐλευθέρα δεσμῶν ψυχικῶν παθῶν, οὕτως ὥστε διάγοντες ἐνταῦθα ἥσυχοι καὶ ἀπερίσπαστοι, ἀτυρβεῖς καὶ ἀπράγμονες πρὸς τὸ ξένον ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἱερᾶς ταύτης ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Ἐλπίδος Σχολῆς, καὶ ἀναστρεφόμενοι πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους εὐγενῶς φιλαδέλφως καὶ ἀνθρωπιστικῷ τῷ τρόπῳ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εὐαγγελικῶς, νὰ δύνασθε ἵνα διὰ τῶν νοερῶν ὀφθαλμῶν βλέπητε ἄνευ σκοτοδίνης ὑπεροψίας τὴν πτῆσιν τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν διακόσμησιν αὐτῆς διὰ τὴν εὐδοξίαν τοῦ ὀνόματος ὑμῶν, γνώσεσι καὶ ἀρεταῖς πλουτιζόμενοι τοιαύταις, ὥστε χαίροντες μετ' ἐγκαυχήσεως νὰ λέγητε: ἰδοὺ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐγκαρτεροῦσα τοῖς πόνοις καὶ μόχθοις τῆς μορφώσεως θὰ ἀναμείνῃ εἰς τέλος τὴν ἀφύπνισιν, ὅπως ἀντικρύσῃ τὴν λάμψιν τοῦ φωτὸς ἐκείνου, ὅπερ θὰ προπορεύηται ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ζωῆς καὶ θὰ καταυγάζῃ τὰς τρίβους τῆς πολιτείας ὑμῶν. Ἀπὸ τοιούτων σκέψεων ὁρμώμενοι καὶ συναισθανόμενοι τὴν ἱερότητα τῆς ἀποστολῆς ὑμῶν, θὰ ἴδητε ὅτι ἡ ἐνταῦθα φοίτησις δὲν εἶναι οὔτε βολεχή, οὔτε ἀργαλέη ἀλλ' οὔτε καὶ ἀΐδηλος ἐν τῷ κλοιῷ τῶν νόμων τῆς Σχολῆς, ἐφ' ὅσον καὶ τὰ μέσα τῆς μορφώσεως εὐχερῆ καὶ τὸν βίον αὐτῆς ἄνετον ἡ Ἐκκλησία καθιστᾷ δαπανῶσα καὶ μὴ φειδομένη εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ἱεραρχίας συντήρησιν, ἧς προκάθηται ῥέκτης καὶ φιλόμουσος Πατριάρχης, φιλόστοργος πατήρ, μεριμνῶν ἀεὶ καὶ σπουδὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν καταβάλλων διὰ τὴν ὕπαρξιν μιᾶς τοιαύτης Θεολογικῆς Σχολῆς, ἔνθα θὰ σφυρηλατηθῇ ὁ ἱεροπρεπὴς ὑμῶν χαρακτήρ. Διὸ εἰσερχόμενοι σήμερον ἐπιληφθῆτε μετὰ ζήλου τῶν καθηκόντων ὑμῶν, φίλοι μαθηταί, ἐπαγγελλόμενοι ὅσα πρέπει ἱκανὰ καὶ ἀσφαλῆ προσήκοντα εἴς τε τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἦθος· πράττετε δὲ ταῦτα ἐλευθέρως καὶ ἐξ ἀγάπης καὶ ἐξ εἰλικρινοῦς καὶ ἀληθοῦς ἀφοσιώσεως εἰς τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἵνα μὴ φανῆτε εἰς τὸ κατόπιν ψευδόμενοι καὶ αὐτοκατακρινόμενοι εἰς ἄκαρπον συκῆν.

Ἡ Σχολὴ παρασκευάζει λευΐτας διανοουμένους τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὐ τὰ τοῦ κόσμου, ἵνα ὦσιν ἱκανοὶ εἰς τὸ καταρτίζειν μετέπειτα ψυχὰς εἰς σωτηρίαν καὶ ἀνευρίσκειν πηγὰς ὑδάτων εἰς τὸ ἐπομβρῆσαι λαὸν ἄνομον ἐν τῇ πίστει καὶ εὐσεβείᾳ, ὡς ὁ Θεόπτης Μωσῆς ἐπομβρήσατο ἐν τῇ ἐρήμῳ

πηγὴν ὕδατος διὰ τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ ἀκροτόμου πέτρας. Τὸ λοιπόν, φίλοι μαθηταί, ἀφ' ὑμῶν αὐτῶν ἐξαρτᾶται, ἵνα πατάξητε πᾶσαν ἀταξίαν καὶ ἀκοσμίαν ἐν τῇ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀναστροφῇ, ἀποσοβοῦντες τὴν χαμαιζηλίαν ψυχικῶν παθῶν, δυναμένην περιαγαγεῖν ὑμᾶς εἰς εὐπερίστατον ἀφορμὴν πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς καταπτώσεως· κτήσασθε ἐν ταῖς μελέταις ὑμῶν γνώσεις ἀνυψούσας τὸ πνεῦμα καὶ ἁγιαζούσας τὴν ψυχήν, ἐλαυνόμενοι ἐξ ἐλατηρίων ὠφελιμαρχίας καὶ ἠθικῆς ἀλκῆς· διαπορεύεσθε εὐθαρσῶς τὸν δόλιχον τῶν σπουδῶν, πολιτευόμενοι ἐν νομιμοφροσύνῃ καὶ πειθαρχοῦντες ἀγογγύστως εἰς τοὺς νόμους τῆς Σχολῆς καὶ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῆς. Σέβεσθε τὰ ἑαυτῶν καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐν ὀρθοφροσύνῃ τοῦ δικαίου· μὴ πλουτίζετε τὸν νοῦν διὰ γνώσεων συναδουσῶν μὲν τῷ ἀτομικῷ ἐγωϊσμῷ, ἀλλ' ἐπαιρουσῶν τὸ πνεῦμα ἐπὶ πολυμαθείᾳ, οὕτως ὥστε νὰ παρουσιάζητε τὸ ἴνδαλμα τῆς οἰήσεως, ἐπαγωγὸν μὲν εἰς τὸν ἐξωτερικὸν στολισμόν, ἀλλ' ἀνοίκειον πρὸς τὴν πραγματικὴν ὑμῶν παράστασιν καὶ ξένον διὰ τὴν εὕρεσιν κρείττονος εὐτυχίας καὶ ἀληθοῦς εὐδοξίας· ἐνδύσασθε τὴν ταπεινοφροσύνην τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ προγόνων, οἵτινες ἁπλοῖ καὶ ἀπέριττοι εἴς τε τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἦθος, ἐπεβλήθησαν ἐν τῷ πολιτισμῷ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς πολιτείας αὐτῶν. Ἀντιλαμβάνεσθε βεβαίως καλλίτερον ἐμοῦ ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι τὸ ἀγάπημα ἀνδρῶν ἀγαθῶν, τὸ τίμημα τῆς θρησκείας, τὸ σέμνωμα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ ἡ ἄσκησις τῆς ἀρετῆς, ἥτις μόνη ἐστὶ σταθερόν τι καὶ ἄτροπον. Ἐπὶ πᾶσιν ὅμως τούτοις, οἷς λέγω, ἔχετε ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ τὸ ὀξὺ βλέμμα τῆς κοινωνίας παρακολουθεῖ τὴν πολιτείαν ὑμῶν καὶ πολυπραγμονεῖ περὶ αὐτῆς, διότι θεωρεῖ ὑμᾶς ὡς τοὺς ἐκλεκτοὺς κλητοὺς αὐτῆς, δι' ὃν σκοπὸν ὡρμήθητε εἰς τὴν σπουδὴν ἱερῶν γραμμάτων καὶ ἀπεκδέχεται ἀξιόχρεα ἐχέγγυα διὰ τὴν μέλλουσαν κληρικότητα ὑμῶν, τὸ εὐάγωγον καὶ εὔτακτον, τὸ κόσμιον ἐν τῇ πορείᾳ, ἐν τῷ σχήματι, ἐν τῇ περιβολῇ, τὴν τιμιότητα, τὴν χρηστότητα καὶ τὴν ἀρετὴν ἐν τῷ βίῳ ὑμῶν καθόλου ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ πέραν. Φρονείσθω δὲ ἐν ὑμῖν, ὅτι μόνον οὕτω θὰ δυνηθῆτε νὰ χρησιμοποιήσητε ἔν τε τοῖς λόγοις καὶ ἐν τοῖς ἔργοις τὴν ἱερὰν ὑμῶν ἀποστολήν, ὅπως ὁ φωτισμὸς ὑμῶν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν ὑμῶν αὐτῶν ἀποβῇ.

Ταῦτα λέγων, φίλοι ἱεροσπουδασταί, χαιρετῶ τὴν ἔναρξιν τοῦ σχολικοῦ τούτου ἔτους καὶ ἔχω δι' ἐλπίδος ὅτι ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ φιλοπονία ἡμῶν εἰς τὴν μαθητικὴν σταδιοδρομίαν καταδειχθήσεται ἀρίδηλος καὶ ἐν τῷ ἔτει τούτῳ καὶ θέλει ἱκανοποιήσῃ καὶ εὐχαριστήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ ὑμῶν, ὁπότε ἡ χαρὰ αὐτῆς ἔσται καὶ χαρὰ πάντων ἡμῶν· ἐφ' ᾧ καὶ γίγνομαι φορεὺς τῶν εὐλογιῶν αὐτῆς πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ προκοπὴν ἐν τῷ μαθητικῷ ὑμῶν ἀγῶνι· οὕτω δὲ θέλετε δείξῃ ἔργῳ τὴν εὐγνωμοσύνην

ὑμῶν πρὸς τοὺς διδασκάλους καθηγητὰς καὶ πρὸς τὸν Σχολάρχην, δι' οὓς κόπους καταβάλλουσι διὰ τὴν διαπαιδαγώγησιν ὑμῶν, ὅπως καὶ ἡ Ἐφορία ἐπιγιγνώσκουσα τὴν βαρύτητα τοῦ ἔργου αὐτῶν ἐκφράζει αὐτοῖς θερμὰς εὐχαριστίας δι' ὅσα μοχθοῦσι καὶ ἀπονέμει τὸν δίκαιον ἔπαινον, ἐπευλογοῦσα δι' εὐχῶν διαπύρων αὐτοὺς πρὸς συνέχισιν τοῦ καλοῦ αὐτῶν ἔργου τῇ πανσθενεῖ χάριτι τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, Ὅστις ἅμα σώσοι καὶ φυλάξοι καὶ τοὺς λαοποθήτους ἄρχοντας ἡμῶν, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ὁποίων διεξάγομεν τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν πλήρει νομοταγείᾳ.

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

ΣΥΜΒΟΛΗ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥΣ Κ/ΠΟΛΕΩΣ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΞΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἐκ τῆς ὡς ἄνω ἐκκλ/κῆς πράξεως καθίσταται φανερὸν ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Κυπριανοῦ ἡ ὁμόφωνος συνείδησις καὶ προτίμησις τῆς Ἐκκλησίας ἐστράφη ἀρχικῶς πρὸς τὸ πρόσωπον ἄλλου ἱεράρχου καὶ ὅτι μετὰ τὴν καθαίρεσιν τοῦ Ἀθανασίου πρὸς αὐτό, «***προεκλελεγμένον ὑπάρχον***», ἐπρόκειτο καὶ αὖθις νὰ στραφῇ ἡ προσοχὴ τῆς Ἐκκλησίας. Καθ' ἡμᾶς πρόκειται περὶ τοῦ ***Κυζίκου Κυρίλλου***, τοῦ καὶ εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν ὡς ἄνω καθαίρεσιν κληθέντος εἰς τὸν πατριαρχ. θρόνον καὶ καβαδιφορήσαντος τῇ ***4 Δ/βρίου 1711***. Ἡ τελευταία δὲ αὕτη μηνολογία ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὴν τῆς καθαιρέσεως ***(ἐν μηνὶ Δ/βρίῳ)*** ἐπιτρέπει νὰ καθορίσωμεν ἀκριβέστερον τὸν χρόνον τῆς ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξώσεως τοῦ Ἀθανασίου, ἤτοι νὰ παραδεχθῶμεν ὡς γενομένην ταύτην κατὰ τὰς ***τρεῖς πρώτας ἡμέρας τοῦ Δεκεμβρίου 1711***.

Τὸν καθαιρεθέντα Ἀθανάσιον ἠθώωσεν ὁ ἀνελθὼν τὸ β′ τὸν θρόνον Κυπριανὸς διὰ συνοδικῆς πράξεως, ἀχρονολογήτου σωζομένης καὶ ἐχούσης ἐν τοῖς σχετικοῖς ὧδε [23]):

«Ἐπειδὴ τοιγαροῦν προλαβόντως ***ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ κὺρ Κυρίλλου*** καθαίρεσις ἐγράφη καὶ ἐξεφωνήθη ἀναγνωσθεῖσα κατὰ τοῦ παναγιωτάτου καὶ λογιωτάτου πατριάρχου πρώην Κ/πόλεως κὺρ Ἀθανασίου, ἥτις οὐ κατὰ τὰς νενομισμένας περιστάσεις ἐχρημάτισεν, αἵτινες ἀποφαίνονται καὶ διορίζουσιν ἀπόντα ἐπίσκοπον μὴ καταδικάζεσθαι. . . ,

---

23) ***Κριτίου*** Α′ 181 (Κώδ. τοῦ Πατρ. Ἀρχειοφ.).

ἀλλά... παρὰ κανόνας πάντως καὶ κατὰ πάθος, ὡς ἔχειν, ***τοῦ τότε πατριαρχεύοντός*** προὐχώρησεν ἡ καθαίρεσις..., ὥστε παράλογος καὶ ἔξω τῆς κανονικῆς διατάξεως οὖσα οὐκ ἔχει τὸ κῦρος, καὶ ἀκολούθως ἀθῶος καὶ ἀνεύθυνος εὑρίσκεται ἡ αὐτοῦ παναγιότης προφανῶς· ἀνθ' ὅτου ***ἐπαναλαβούσης***, θεοῦ ἐλέει καὶ χάριτι, τῆς ἡμῶν μετριότητος τὸν ἀποστολικὸν οἰκουμενικὸν θρόνον τῆς Κ/πόλεως καὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης συνοδικῶς προβληθείσης, ἔγνωσται δεόντως καὶ ἐγγράφως ἀνασκευασθῆναι τὴν παρὰ τὰ νενομισμένα συντελεσθεῖσαν καθαίρεσιν τῆς αὐτοῦ παναγιότητος· τούτου χάριν γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς ἵνα τῆς προεκδοθείσης και ἐκφωνηθείσης κατὰ τοῦ κὺρ Ἀθανασίου πατριάρχου καθαιρέσεως ἀκύρου τε καὶ ἀνισχύρου οὔσης καὶ ἀντ' οὐδενὸς λογιζομένης, ὡς μὴ κατὰ τὰς κανονικὰς διατάξεις τελεσθείσης, ὁ διαληφθεὶς παναγιώτατος καὶ λογιώτατος πατριάρχης πρώην Κ/πόλεως κὺρ Ἀθανάσιος, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφός, ἀθῶος καὶ ἀνεύθυνος καὶ ἀνέγκλητος ὢν οὕτω καὶ παρὰ πάντων λογίζηται καὶ γινώσκηται, ἔχων τὴν τιμὴν καὶ εὐλάβειαν παρὰ πάντων τὴν ἀνήκουσαν τῇ πατριαρχικῇ αὐτοῦ ἀξίᾳ καὶ ἐνεργῶν, ὡς καὶ πρότερον, ἀκωλύτως τὰ ἀρχιερατικὰ κατὰ τὴν πατριαρχικὴν αὐτοῦ ἀξίαν, ὅτε δεήσει, εἰδήσει τοῦ κατὰ τόπον προϊσταμένου· ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἀπελύθη καὶ ἡ παροῦσα συνοδικὴ ἀθώωσις τῆς αὐτοῦ παναγιότητος».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται προφανῶς ὅτι ὁ Ἀθανάσιος καθαιρεθεὶς τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς ***ἐνδημούσης συνόδου*** τῶν ἀρχιερέων, τῆς προβάσης εἶτα εἰς τὴν ἐκλογὴν νέου πατριάρχου, καθῃρέθη καὶ δεύτερον ***ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Κυρίλλου Δ΄***. Πρὸς τί ἡ β΄ αὕτη καθαίρεσις, ἄγνωστον. Τὸ βέβαιον μόνον εἶναι ὅτι κατεδικάσθη ἀναπολόγητος. Ἔκτοτε διέμεινεν ἐν βασιλευούσῃ, ὁπόθεν πιθανῶς καὶ ἐπέστειλεν ἀπὸ 4 Αὐγούστου 1716 τῷ Ἱεροσολύμων Χρυσάνθῳ καὶ ἔνθα πράγματι συναντῶμεν αὐτὸν κατὰ Μάρτιον 1718 μετέχοντα τῆς συνελθούσης τότε συνόδου καὶ ὑπογράφοντα καὶ τὸν ἐκδοθέντα ὑπ' αὐτῆς τόμον. Ἐὰν ἀργότερον μετέβη καὶ εἰς Μολδαβίαν, οὐδὲν θετικὸν γνωρίζομεν [24]). Φέρε-

24) Ἡ πληροφορία Καισαρίου Δαπόντε ὅτι ὁ «Ἀθανάσιος ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως μετὰ τὴν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου παραίτησιν ἀπῆλθεν εἰς Γιάσιον ἐπὶ τῆς αὐθεντίας τοῦ περιβοήτου Βασιλείου **Ἀλβανίτου**..... καὶ εἰς Γιάσιον ὤντας καὶ κατοικῶντας εἰς τὸ ἐκεῖ ἔξω τοῦ Γιασίου μοναστήριον, Παγῶνι λεγόμενον...., μετόχιον τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ Ὄρει βασιλικοῦ μοναστηρίου Ξηροποτάμου, εἰς τὸ ὁποῖον ἔβαλε καὶ τὴν μετάνοιάν του, ἀφιέρωσε καὶ τὴν βιβλιοθήκην του» καὶ ὅτι «ἐκεῖ εἰς τὸ Παγῶνι ἡσυχάζωντας ἐσύνθεσεν ὕμνους καὶ προσεφώνησεν αὐτοὺς Βασιλείῳ τῷ ἡγεμόνι», φαίνεται ἡμῖν κατὰ λάθος ἀναφερομένη εἰς ***Ἀθανάσιον Ε΄*** ἀντὶ ***Ἀθανασίου Γ΄ τοῦ Πατελάρου***, ὅστις πράγματι μετέβη εἰς Ἰάσιον ἐπὶ τῆς αὐθεντείας

ται ἀποθανὼν τῷ 1739· ποῦ, ἄγνωστον, ὅπως ἀγνοειται καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ [25]).

57) ΚΥΡΙΛΛΟΣ Δ΄

Ἀθανασίου « ἐξωσθέντος ἀντεισήχθη μετατεθεὶς ἐπὶ τὸν αὐτὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ὁ κὺρ **Κύριλλος** ἀπὸ τῆς μητροπόλεως Κυζίκου », καθὰ ἐπισήμως ἀναγράφεται. Ὑπῆρξεν « ἀνὴρ εὐσεβείᾳ καὶ βίῳ θεαρέστῳ κεκοσμημένος, ἐλλόγιμος καὶ πολυμαθής, εἰδήμων τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, τῆς τε ἱερᾶς Γραφῆς καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἔμπειρος » (Δ. Προκοπίου). Ὁ Κύριλλος φαίνεται, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐσημειώθη, προκριθεὶς καὶ προεκλεγεὶς πρὸ τοῦ Ἀθανασίου Ε΄, « προσκληθεὶς κοινῇ ἐκλογῇ καὶ προσκλήσει, συγκαταθέσει τε καὶ κατανεύσει τῆς ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων συνόδου καὶ ὁμηγύρεως, παντός τε τοῦ κλήρου τῆς ἐκκλησίας καὶ ἁπαξαπλῶς τοῦ χριστωνύμου πληρώματος ». Ἀλλ' ὅ,τι τότε (Μάϊος 1709) διὰ λόγους ἀγνώστους ἀπέτυχε, ἐπέτυχεν ἀργότερον, ***κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ἡμέρας τοῦ Δεκεμβρίου 1711***. Κατὰ τὸν Σμύρνης Παρθένιον: « ***͵αψια΄ ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ δ΄***. ἐφόρεσε καβάδι τῆς κραταιᾶς βασιλείας παρὰ τοῦ ὑπερτάτου ἐπιτρόπου ὁ Κυζίκου κὺρ Κύριλλος διὰ οἰκουμενικὸς πατριάρχης ». Κατά τι σημείωμα: « ***4 Δβρίου, ἡμέρα Τρίτη 1711***, ἐφόρεσε καβάδι ὁ Κυζίκου Κύριλλος καὶ μετετέθη τῇ ***πέμπτῃ***

τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Βασιλείου Α΄ (1634-1653) τοῦ ἐπιλεγομένου Λούπου (καὶ ἔκ τινος χωρίου τῆς Μακεδονίας, Ἀρβανιτοχωρίου, καταγομένου), εἰς ὃν καὶ ἀφιέρωσεν ἡρωελεγειακὸν ποίημα. Τότε μόνον καθ' ἡμᾶς θὰ εὐωδοῦτο ἡ ὡς ἄνω πληροφορία περὶ μεταβάσεως τοῦ Ἀθανασίου Ε΄ εἰς Μολδαβίαν, ἐὰν ἐθεωρεῖτο ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων παρείσφρυσις πᾶν ὅ,τι σχετίζεται πρὸς τὸν ἡγεμόνα Βασίλειον. (***Σάθα*** Γ΄ ὡς ἀνωτ. σ. 81).

[25]) ***Σάθα*** Γ΄ ὡς ἀνωτέρω σ. 521. — ***Γ. Μαζαράκη*** ὡς ἀνωτ. σ. 572. 580.— ***Θεολογία*** Γ΄ 310.— Ὅρα καὶ σημ. 221 καὶ 224 τοῦ ***Α΄ Μέρους*** τῆς παρούσης μελέτης.

— Περὶ ***Ἀθανασίου Ε΄*** ὅρα καί: ***Μαθᾶ*** σ. 233.— ***Κούμας*** 391.— ***Βεντότου*** ὡς ἀνωτ. σ. 5.—***Βυζαντ. Β΄*** 540.— Πατμ. βιβλ. ***Ι. Σακελλ.*** σ. 312.—***Γεδεὼν*** 619. ***Δελικάνη*** Β΄ 464. 478. 481. 482. 483. Γ΄ 912. — ***Α. Κεραμέως*** ἱερ. σταχ. Β΄ 381. ***Αρχ. Χρ. Παπ.*** ἱστορία τῆς Ἐκκλ. Ἱεροσ. κλπ. σ. 610.— Le Quien I΄ 348 — Vailhé 1311. 1431. — ***Γεδεὼν*** καν. διατάξ. Α΄ 137. 140. 144. Β΄ 417.— ***Ἐπετηρ.*** Βυζ. Σπουδ. 10ος σ. 312.— ***Ζαβίρα*** ὡς ἄνωτ. σ. 165. 175.— ***Ἐκκλ. Ἀλ.*** Δ΄ 399. ΙΘ΄ 483.— ***Παράρτ.*** ΙΖ΄ τόμ. Ε. Φ. Συλλ. σ. 16 ***καὶ*** τόμ. Κ-ΚΒ΄ σ. 106. 107. 116.— ***Θεολ.*** Δ΄ 181.—***Ὀρθοδ.*** Γ΄ 29.—***Μ. Ε. Ἐγκ.*** Β΄ 8.— Ἡ ἱ. μ. Εἰκοσιφοιν. ***Α. Δ. Μ.*** ὡς ἀνωτ. σ. 34. 44. - ***Ἠλ. Γενν.*** Φωτ. βιβλ. Α΄ 10. 11. 15.— Mansi XXXVII΄ 120.—E. Legrand Bibliogr. hellen. XVIII siécle I΄ Paris. 1918. p. 68.— ***Α. Κεραμέως*** ἱερ. βιβλ. Α΄ 216. 449. Δ΄ 399.

ἡμέρᾳ καθαιρεθέντος τοῦ Ἀθανασίου». Κατὰ ταῦτα ἡ μετάθεσις ἤτοι ἡ ἐνθρόνισις καὶ συνεπῶς ἡ ἐπίσημος ἀπὸ μέρους τοῦ Κυρίλλου ἀνάληψις τῶν πατριαρχικῶν εὐθυνῶν ἐγένετο τῇ *5 ἢ 6 Δ/βρίου 1711* 26).

«Οὔσης δὲ τῆς βασιλείας εἰς Ἀδριανοῦ διὰ τὰς τότε τῶν Γερμανῶν στρατείας καὶ ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς συνόδου καὶ τοῦ κλήρου ἐκεῖσε τὴν διατριβὴν ἐποιεῖτο», πάντως δὲ ἐκεῖθεν μετέβη τῷ 1712 εἰς Ἰάσιον διὰ τὴν λογίαν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιστρέψας καὶ πάλιν εἰς Ἀδριανούπολιν, ἔνθα εὑρισκόμενος «ἐξεβλήθη διὰ τὰς συμβάσας ἔριδας καὶ φιλονεικίας». Αὗται προκληθεῖσαι ἐκ τῆς διατυπωθείσης ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἀπαιτήσεως περὶ αὐξήσεως τοῦ πρὸς αὐτὴν δασμοῦ τῆς Ἐκκλη- κλησίας εὗρον ἀμετάπειστον τὸν Κύριλλον προτιμήσαντα τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀποχώρησιν αὐτοῦ. Καὶ οὕτως «ἀπεβλήθη ἀδίκως ὁ κὺρ Κύριλλος» κατὰ τὰ *τέλη 8/βρίου* ἢ μᾶλλον *ἀρχὰς Νοεμβρίου 1713*, πατριαρχεύσας «ὁσίως καὶ θεαρέστως» εἴκοσι καὶ τρεῖς ἐν ὅλῳ μῆνας. Ἔκτοτε διέμενεν ἐν Κ/πόλει διαπιστώσας ἐμπράκτως ἅπαξ καὶ δὶς ἐνεργείας τῆς Ἐκκλησίας περὶ ἀποκαταστάσεως καὶ αὖθις αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον 27), ἀναφέρεται δὲ μετασχὼν τῆς ἐν αὐτῇ κατὰ Μάρτιον 1718 συνελθούσης συνόδου ὑπογράψας ἅμα καὶ τὸν ἐκδοθέντα συνοδικὸν τόμον, ὅπως καὶ φέρεται ἐπιστείλας τῇ 30 Ἰανουαρίου 1720 τῷ Ἱεροσολύμων Χρυσάνθῳ 28). Ἀπέθανεν ἐν ΚΠόλει ὑπέργηρως τῷ 1728 προσβληθεὶς ὑπὸ τῆς μαστιζούσης τότε τὴν βασιλεύουσαν φοβερᾶς πανώλους. Ἄγνωστον ποῦ ἐτάφη.

---

26) ***Ὑψηλ.*** 286. 288.— ***Σάθα*** Γ′ Περιοδ. Ε. Φ. Συλλ. ΙΘ′ 15.— ***Μαθᾶς*** 234.— ***Δυοβ.*** 95 — ***Π. Ζερλέντου*** ἱστορ. ἔρευναι περὶ τὰς ἐκκλησίας τῶν νήσων τῆς Ἀν. Μεσ. θαλάσσης Α′ σ. 289.

27) Ἐπὶ τῇ ἀνακινήσει τοῦ ζητήματος τῆς αὐξήσεως τῆς δασμοφορίας κατὰ τὴν β′ πατριαρχείαν τοῦ Κυπριανοῦ διηρέθησαν οἱ ἀρχιερεῖς εἰς δύο μερίδας, ὧν «ἡ μία ἀπὸ τὸν κὺρ Κοσμᾶ (τὸν πρ. Ἀλεξανδρείας) καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ τοὺς δύο ἑρμηνεῖς (τὸν Μ. Διερμηνέα τῆς Ὑ. Πύλης Ἰωάννην Μαυροκορδάτον, υἱὸν τοῦ ἐξ Ἀπορρήτων καὶ τὸν Διερμηνέα τοῦ στόλου Κωνσταντῖνον Βεντούραν, τὸν ἐκ Πάρου) .... οἱ ἑρμηνεῖς μὲ μερικοὺς ἀρχιερεῖς ἐψήφιζαν νὰ κάμουν (πατριάρχην) ἢ τὸν ***Κύριλλον*** ἢ τὸν Χαλκηδόνος ἢ τὸν Ἄρτης, μὲ τὸ μέσον τοῦ τευτερτάρη, *μάλιστα ἔδωκαν καὶ ἕνα ἀρζιχάλι διὰ τὸν **Κύριλλον** καὶ τὸ ἔσχισεν ὁ ἐπίτροπος*». (*Θρακικὰ* περιοδ. ἐν Ἀθήναις τόμ. Ε′ 1934 σ. 8). Συνάγεται ἐντεῦθεν ὅτι ἐγένετο σκέψις ὅπως καὶ τὸ ***β′ κληθῇ*** εἰς τὸν θρόνον ὁ πρ. ΚΠόλεως Κύριλλος, περὶ αὐτοῦ δὲ καὶ οὐχὶ περὶ ἄλλου τινὸς ἀρχιερέως ὁμωνύμου πρόκειται καθ' ἡμᾶς ἐν τοῖς ἀνωτέρω, ἐφ' ὅσον ἀναφέρεται ἁπλῶς διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἄνευ προσθήκης ἐπαρχίας τινός.— Ὡσαύτως κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1720 ἐγένετο ἀπόπειρα ἐπαναφορᾶς αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον μὴ εὐνοηθεῖσα ὅμως κυβερνητικῶς (Mansi XXVII σ. 659. 660).

28) ***Σάθα*** Γ′ 527. 537.— ***Νέα Σιὼν*** 1934 σ. 421. 422.— ***Μαζαράκη*** κλπ. σ. 572. 580.

Ἐπίγραμμα ἀναφερόμενον εἰς αὐτὸν ἔχει ὧδε [29]:

Σῆμα τό δ' ἐστι Κυρίλλου ἀειμνήστου
τῆς Κυζίκου πρότερον προστησαμένου
Κωνσταντινουπόλεως εἶτα προέδρου
οἰκουμενικοῦ συστάντος πατριάρχου
ὃς ἐπὶ μακρὸν ἐλάσας βίου μέτρον
πλήρης θ' ἡμερῶν ἀγαθῶν χρηματίσας
μακάριον εἴληφε ζωῆς τὸ τέλος.

58) ΚΟΣΜΑΣ Γ΄

Τοῦ Κυπριανοῦ «παραιτησαμένου ἤδη, κἀντεῦθεν διαμείναντος ἀπροστατεύτου τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου..., κοινῇ καὶ συνοδικῇ συνδιασκέψει καὶ ἐκλογῇ τῶν ἐνδημούντων ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων μεγαλοπόλει ταύτῃ τῶν τε πανιερωτάτων καὶ θεοπροβλήτων ἁγίων μητροπολιτῶν καὶ τοῦ λοιποῦ εὐαγοῦς συντάγματος τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, εὐλαβεστάτων τε ἱερέων καὶ εὐγενεστάτων ἀρχόντων τῆς περιφήμου πολιτείας ταύτης καὶ καθεξῆς παντὸς τοῦ χριστωνύμου πληρώματος, ἐξελέγη καὶ προσεκλήθη διὰ κοινῆς προσκλήσεως εἰς τὴν ποιμαντικὴν ἐπιστασίαν καὶ προστασίαν τοῦ αὐτοῦ τούτου ἁγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου τῆς ΚΠόλεως... ὁ μακαριώτατος πρώην Ἀλεξανδρείας κὺρ **Κοσμᾶς...**, κατὰ ***Μάρτιον 1714***». Ταῦτα κατὰ τὴν ἐπίσημον τῆς Ἐκκλησίας ἀναγραφήν. Ἄλλαι σύγχρονοι πληροφορίαι, ἰδιωτικαὶ μέν, ἀλλ' ἀσφαλεῖς, ἀναφερόμεναι εἰς τὴν παρασκηνιακὴν τῶν ἐνδιαφερομένων ἐνέργειαν, παριστῶσι τὴν μερίδα τοῦ Κοσμᾶ ἐνεργοῦσαν ὑπὲρ τοῦ Ἡρακλείας Καλλινίκου καὶ τούτου ἀρνηθέντος, ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ Κοσμᾶ μετὰ τῆς παρατηρήσεως μάλιστα ὅτι «ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ κὺρ Κοσμᾶ ἐκατασκεύασαν τὴν δουλειά τους, μὲ τὸ μέσον τοῦ κεχαγιᾶ, πλέον στοχαστικώτερον καὶ τὸ σάββατον εἰς τὰς ***κη'***

---

29) ***Ἐκκλ. Ἀλ.*** Γ' 328.

— Περὶ ***Κυρίλλου Δ'*** ὅρα καί: ***Κούμας*** 394.— ***Βυζάντ. Β'*** 540.— ***Βεντότου*** σ. 5.— ***Γεδεὼν*** 620.— ***Δελικάνη*** Β' 177. 465. Γ' 229. 230. 831.— Πατμ. βιβλ. ***Ι. Σακελλ.*** 315.— ***Ἐκκλ. Ἀλ.*** Γ' 326 σημ. 11 Δ' 399.— Le Quien Ι' 348.— N. Jorga ὡς ἀνωτ. 187. 226.— Vailhé 1311.— ***Α. Κεραμέως*** Μαυρογ. βιβλ. Α' 174.— ***Παράρτ.*** Κ-ΚΒ' τόμ. ὡς ἀνωτ. 108. 116. — ***Ι. Βελλούδου*** Χρυσόβουλα καὶ γράμματα κλπ. Βενετία, σ. 66.— ***Ἀρχ. Χρ. Παπ.*** Ἱστορ. Ἐκκλ. Ἱεροσολ. σ. 611.— Θεολογ. Δ' 181.—Ὀρθοδ. Γ' 32.— ***Μ. Ε. Ἐγκ.*** ΙΕ'.— Mansi ὡς ἀνωτ. p. 120.— ***Α. Κεραμέως*** ἱερ. βιβλ. Α' 210. Δ' 318. 371 381 382. 396

Φεβρουαρίου ἐπῆγεν ὁ κὺρ Κοσμᾶς μὲ ἕνα ἀρζιχάλι εἰς τὸν Ἐπίτροπον καὶ ζητῶντας τὸ πατριαρχεῖον καὶ ὑποσχόμενος νὰ δώσῃ καὶ τὸ μοιρὶ καὶ εὐθὺς τὸ ἐμπουγιούρτισε καὶ ἔλαβε τέλος ἡ ὑπόθεσίς του... Καὶ ***σήμερον*** ὅμως, ***ἐν ταῖς β΄ τοῦ Μαρτίου***, θέλει νὰ πάγῃ ὁ κὺρ Κοσμᾶς μὲ τοῖς ἀρχιερεῖς ***νὰ φορέσῃ καβάδι***, τὸν δὲ ἅγιον Ἡρακλείας τὸν εἶχαν κρατημένον διὰ νὰ μὴν ἀποφύγῃ τὴν μετάθεσιν τοῦ κὺρ Κοσμᾶ, ἐπειδὴ καὶ μὲ τὸ μέσον του θέλει νὰ γίνῃ· καὶ ***σήμερον*** λοιπόν, φορένωντας ὁ πατριάρχης τὸ καβάδι, θέλει ἔλθῃ καὶ ὁ Ἡρακλείας μαζὶ διὰ νὰ κάμουν τὴν ***μετάθεσιν*** τοῦ κὺρ Κοσμᾶ». Κατὰ τὸν Σμύρνης Παρθένιον «***αψιδ΄ Φεβρουαρίῳ κη΄*** ἐξεβλήθη τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ὁ κύριος Κυπριανὸς καὶ ἔγεινεν ὁ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας κὺρ Κοσμᾶς καὶ ***τῇ ζ΄ τοῦ Μαρτίου*** ἔγεινεν ἡ μετάθεσίς του» 30).

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ὁ πρ. Ἀλεξανδρείας Κοσμᾶς, τῇ συνεργείᾳ τοῦ Μανουὴλ Ἰωάννου Ὑψηλάντου 31) ἐξασφαλίσας τῇ ***28 Φεβρουαρίου 1714*** τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Ἐπιτρόπου διὰ τῆς ὑποσχέσεως ὅτι θέλει καταβάλῃ τὴν ταχθεῖσαν νέαν φορολογίαν, ψηφίζεται ***αὐθημερὸν*** ἢ τὴν ἐπιοῦσαν ***1 Μαρτίου*** πατριάρχης ΚΠόλεως. Ἡ ἑπομένη ***2 Μαρτίου*** ὡρίσθη ὡς ἡμέρα ἐμφανίσεως τοῦ Κοσμᾶ ἐνώπιον τοῦ Ἐπιτρόπου ἵνα φορέσῃ τὸ σύνηθες καβάδι, ἀλλ᾽ ὡς φαίνεται ἀνεβλήθη αὕτη διά τινας ἡμέρας. Τοῦτο εἰκάζομεν ἐξ ὅσων ὁ Μ. Λογοθέτης Δημήτριος Ἰουλιανὸς γράφων τῷ Ἱεροσολύμων Χρυσάνθῳ ἀπὸ ***5 Μαρτίου*** 1714 ἀνέφερεν ὅτι ὁ Κοσμᾶς ***εἶχεν ἤδη ὑποδειχθῇ ὡς πατριάρχης***, ἄλλαις λέξεσιν ὅτι ἐζητήθη ἡ παρὰ τῆς κυβερνήσεως ἀναγνώρισις τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς πατριάρχου ΚΠόλεως καὶ ἐπέκειτο ἡ καβαδιφορία αὐτοῦ, ἡ ὁποία ὅμως μέχρι τῆς 5 Μαρτίου δὲν εἶχε γίνῃ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τῇ ***7 Μαρτίου*** ἐγένετο ἡ μετάθεσις, τ. ἔ. ἡ ἐνθρόνισις αὐτοῦ, ὅστις ἀπὸ 11 ἰδίου μηνὸς ἐπέστειλε τῷ Ἱεροσολύμων Χρυσάνθῳ, πάντως ἀνακοινούμενος τὰ τῆς ἀναλήψεως ὑπ᾽ αὐτοῦ τῶν εὐθυνῶν τοῦ πατρ. ἀξιώματος 32)

---

30) ***Ὑψηλ.*** 294. 295.— ***Θρακικὰ*** Ε΄ 8. 9.— ***Περιοδ.*** Ε. Φ. Συλλ. ΙΘ΄ 15. 18.

31) Κατὰ τὸν Ὑψηλάντη «ἦν ὁ Μανουὴλ καὶ πρωτογουνάριος τοῦ Ἐπιτρόπου καὶ μαθητής ποτε εἰς τὰ γραμματικὰ τούτου τοῦ πατριάρχου Κοσμᾶ, Ἠπατήθη δὲ ὁ Μανουὴλ διὰ τὸ μιρί· κατὰ γὰρ τὴν τοῦ Ἐπιτρόπου διήγησιν νομίσας ὅτι διὰ σύστασιν, στερέωσιν καὶ ἀκλόνητον διαμονὴν τοῦ πατριάρχου εἰς τὴν πατριαρχικὴν ἀξίαν καὶ μεγαλειότητα συντρέχει καὶ εἶναι ἀναγκαῖος ὁ ἐπιφορτισμὸς τοῦ ἐτησίου δασμοῦ.... ἐπιστώθη ὅτι θέλει γίνει ἡ ἀξία τοῦ πατριάρχου μαλικιανὲς καὶ ἀκολούθως νὰ πατριαρχεύῃ ἀκλονήτως μέχρι θανάτου καὶ ἐφ᾽ ὅρου ζωῆς του ὁ κατὰ καιρὸν πατριάρχης· ὅθεν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς πεισθέντες περὶ τούτου ἐξελέξαντο γνώμῃ κοινῇ τὸν Κοσμᾶν». (σελ. 295).

32) ***Ἐκκλ/κὸς Φάρος*** θεολ. σύγγραμμα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τόμ. ΛΔ΄ (1935) σ. 413. ***Σάθα*** Γ΄ σ. 527.

῾Ο Κοσμᾶς ὑπῆρξεν « ἀνὴρ εὐσεβείᾳ καὶ θεαρέστῳ πολιτείᾳ κοσμούμενος, ἐλλόγιμος καὶ πολυμαθής, εἰδήμων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, πεπαιδευμένος τήν τε θύραθεν παιδείαν καὶ τὴν καθ᾽ ἡμᾶς ἱερὰν θεολογίαν, ἱκανὸς ἀνιχνεῦσαι τὸν νοῦν τῶν φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν συγγραμμάτων· διῴκησε τὸν οἰκουμενικὸν καὶ ἀποστολικὸν θρόνον ὁσίως καὶ θεαρέστως (Δ. Προκοπίου) ». Ἀλλ᾽ ἡ οἰκονομικὴ τῆς Ἐκκλησίας κατάστασις ὁσημέραι ἐξηθλιοῦτο. Τὸ κακὸν τῆς νέας δασμοφορίας καίπερ « παντοίως καταπολεμηθέν, περιτραπὲν οὐκ ἀπεκόπη, καὶ ἀλλοιωθὲν ἐπὶ τὰς ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς ἐπέπεσε δόξαν ἄφυκτον » (Σ. Μακραῖος). Ἕνεκα δὲ τούτου « κάθε χρόνον ὁποῦ συνηθροίζοντο οἱ ἀρχιερεῖς διὰ νὰ διορίσουν τὴν ποσότητα τὴν ἀνήκουσαν ἑκάστῳ αὐτῶν διὰ τὴν ἀποπλήρωσιν τοῦ νεοφανοῦς μερίου ἐγόγγυζον κατὰ τῶν αἰτίων· καὶ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οἱ γογγυσμοὶ ὑποψιθυριζόμενοι εἶχόν τινα μετριότητα, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἤρξατο καὶ ἀγανάκτησις τοῦ πατριάρχου κατ᾽ αὐτῶν, γογγυζόντων κατ᾽ αὐτοῦ ὡς αἰτίου σχεδὸν τῆς τοιαύτης ζημίας. Τέλος γνώμῃ κοινῇ ἐξώσθη ***ἔτη δύο καὶ μῆνας πέντε πατριαρχεύσας***» (῾Υψηλ.) καὶ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, δύο ἔτη καὶ 22 ἢ 23 ἡμέρας, διότι ὁ Κοσμᾶς ἐξώσθη, κατά τι σημείωμα, τῇ ***κβ′ Μαρτίου*** 1716, κατὰ δὲ τὸν Σμύρνης Παρθένιον, « ͵αψιστ′ ***Μαρτίῳ κγ′***. ἐξεβλήθη τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ τῆς ἐπιστασίας ὁ κὺρ Κοσμᾶς διὰ τὴν ἀχρείαν αὐτοῦ κυβέρνησιν » [33]).

Ἀποχωρήσας οὕτω τῶν εὐθυνῶν τοῦ θρόνου ἐζήτησε καὶ ἔλαβε κανονικὴν τῆς ἐκκλησίας ἄδειαν ὅπως μεταβῇ εἰς Μολδαβίαν καὶ ἐφησυχάσῃ τοῦ λοιποῦ ἐκεῖ « ἐν ἠρεμίᾳ, μηδεμίαν ὅλως ἐνόχλησιν ἐμποιήσων ἡμῖν τε καὶ τῇ ἱερᾷ ὁμηγύρει τῶν συναδελφῶν ἀρχιερέων », καθὰ ἔγραφεν ῾Ιερεμίας Γ′ ἐν τῷ κατωτέρω δημοσιευομένῳ σχετικῷ ἐγγράφῳ. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο σώζεται ἀχρονολόγητον, ὑποτίθεται ὅμως ὅτι ἐξεδόθη πάντως κατ᾽ Ἀπρίλιον 1716. Συναντῶμεν ἄλλως τε τὸν Κοσμᾶν ἐπιστέλλοντα ἐκ Μολδαβίας τῇ 8 Μαΐου 1716 πρὸς τὸν ῾Ιεροσολύμων Χρύσανθον καὶ πληροφοροῦντα αὐτὸν ὅτι διάγει ἐκεῖ τὸν βίον « ἐν ἡσυχίᾳ καὶ τῇ κατὰ Θεὸν φιλοσοφίᾳ ». ῾Η παραμονὴ ὅμως τοῦ Κοσμᾶ ἐν Μολδαβίᾳ δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. ῾Ιερεμίας Γ′ γράφων ἀπὸ 21 Σ/βρ. ἰ. ἔ. τῷ ῾Ιερ. Χρυσάνθῳ ἀνέφερεν: « ὁ δὲ γενναῖος Κοσμᾶς ἄνω κάτω περιπολεύει ἢ μᾶλλον εἰπεῖν περιφωλεύει, ὡς φυγὰς καὶ δραπέτης, καθὼς καὶ ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας ἐσυνείθισε πάντοτε κρυμμένος νὰ κάθηται, ὅμως ἐλπίζομεν, καθὼς αὐτὸς ζητεῖ νὰ τοῦ δώσωμεν γράμματα εἰρηνικὰ καὶ νὰ

---

[33]) ***Σάθα*** Γ′ 404. 494.— ***῾Υψηλ.*** 301.— ***Περιοδ.*** ὡς ἀνωτ. σ. 15.— ***Ἐκκλ. Φάρος*** ἔνθα ἀνωτ. σημ. 33.— ***Ν. ῾Ελληνομνήμων*** Ζ′ (1910) σ. 208.— Mansi XXXVII σ. 657.

ὑπάγῃ εἰς Μπογδανίαν καὶ καθήμενος ἐκεῖ ὅπως μετανοήσῃ ἐπὶ τοῖς προτέροις νεανιεύμασι». Συνάγεται ἐντεῦθεν ὅτι ὁ Κοσμᾶς ἐπιστρέψας ἐκ Μολδαβίας εὑρίσκετο κατὰ Σ/βριον 1716, ἐὰν μὴ καὶ ἐνωρίτερον, ἐν Κ/πόλει, ἐκεῖ δὲ κρυπτόμενος, «ἔνθεν κἀκεῖθεν εἰς τοὺς φίλους του», διενοεῖτο τὴν ἐκ νέου κατάληψιν τοῦ πατρ. θρόνου. Τελευταίως φιλοξενούμενος παρά τινι τούρκῳ συνελήφθη ἐξ ἀπίνης. «Καὶ λοιπόν, ἔγραφεν ὁ Ἱερεμίας τῷ Χρυσάνθῳ ἀπὸ 15 8/βρ., ἔχοντες καὶ ἡμεῖς περὶ αὐτοῦ προητοιμασμένα φιρμάνια ἀπεστείλαμεν τζοχαντάρη τοῦ ὑψηλοτάτου καγιμακάμπασα καὶ ἐπιάσαμεν (τὸν Κοσμᾶν) εἰς τὰς τρεῖς ὥρας τῆς νυκτός... Καὶ αὐτὰ ἔγιναν ἡμέρᾳ Τετάρτῃ, τῇ 10 τοῦ παρόντος (8/βρίου)... καὶ τὸν ἀπεστείλαμεν λοιπὸν εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος» ἐν συνοδείᾳ ἑνὸς τσαούση ἐκ μέρους τῆς βασιλείας καὶ τοῦ ἐκ τῶν πατριαρχ. ἐφημερίων ἱερομον. Νεοφύτου ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας. Γράφων δὲ ἀπὸ 11 8/βρ. ἰ. ἔ. πρὸς τοὺς Σιναΐτας πατέρας ὁ Ἱερεμίας ἀνεκοίνου αὐτοῖς ἐν ὕφει δριμεῖ «ὅτι ἐξώσθη ὁ ἐμβρόντητος (Κοσμᾶς)..... ἀπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου μετ' αἰσχύνης καὶ μεθ' ὅσης κατακρίσεως... διὰ τοῦτο γράφοντες παραγγέλλομεν πᾶσιν ὑμῖν συνοδικῶς ἵνα ἅμα τῷ φθάσαι καὶ ἐλθεῖν αὐτόθι αὐτὸν τὸν... κακοΚοσμᾶν... περικλείσητε αὐτὸν ἐν τόπῳ ἀσφαλεῖ καὶ περιωρισμένον... καὶ γὰρ καθῃρημένος ἐστὶ καὶ γεγυμνωμένος ἀπὸ παντοίας τάξεως τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου... ἐγράφησαν καθαιρέσεις αὐτοῦ καὶ διεκομίσθησαν, ἵνα ἔχωσιν ἀποσυνάγωγον αὐτόν, ὡς ἀμέτοχον καὶ ἀκοινώνητον τῆς χριστιανικῆς ὁμηγύρεως», προστιθεὶς ἅμα καὶ δι' οὓς ἐξωρίσθη λόγους, ὅτι δηλ. «ζημίαν καὶ καταστροφὴν ἐπήνεγκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πατριάρχας ὑπερορίους ἐποίησε καὶ ἀρχιερεῖς ὁμοῦ, σκάπτων αὐτοῖς τὰ θεμέλια καθ' ἑκάστην, ἀσυνήθη φορτία τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπέθετο καὶ εἴτι ἄλλο κακὸν ἠδυνήθη ποιῆσαι οὐκ ἀπέστη τῆς ἐγχειρήσεως». Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 1061 κώδικι τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης σημειοῦται ὅτι ὁ πρ. Κ/πόλεως Κοσμᾶς «ἐπέμφθη ἐν τῷ Σιναίῳ καὶ ᾤκησεν ἔνδον τοῦ τείχους ἄνωθεν τῆς βασιλικῆς πύλης εἰς τὸν κοινῶς καλούμενον φονέαν [34])».

Ἐκεῖ μένων ἐπεδόθη εἰς μελέτας καὶ συγγραφάς, «τὴν μελέτην τῶν θείων Γραφῶν τροφὴν ἡδίστην ἡγούμενος, ἐξ ὧν ἐρανίζεται ἐκ τῆς πλουσίας βιβλιοθήκης τοῦ ἐκεῖσε βασιλικοῦ μοναστηρίου καὶ συγγράμματα ἐκκλ/κὰ εἰς φῶς προαγαγεῖν ἐλπίδας ἡμῖν ὑποφαίνει ὁ ἐλλόγιμος καὶ αἰδέσιμος οὗτος πρέσβυς» (Δ. Προκοπίου). Πράγματι δὲ σῴζονται συγ-

[34]) ***Ἀρχ. Ἀθ. Χρυσοστόμου*** ἱστορία τῆς ἐκκλησίας Ἀλεξανδρ. κλπ. σ. 745 — ***Νέα Σιὼν*** ΚΘ' (1934) σ. 366.— ***Ἐκκλ. Φάρος*** ὡς ἀνωτ. 413.— Mansi ὡς ἀνωτ. 658.— ***Κ. Ἀμάντου*** Συναϊτικὰ μνημεῖα ἀνέκδοτα. Ἀθῆναι σ. 65.

γραφαὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ὡς ἄνω βιβλιοθήκῃ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξανδρείας Σαμουήλ, σκέψεως γενομένης ἐν ΚΠόλει καὶ ψήφων κανονικῶν προβληθεισῶν ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ «προεκρίθη καὶ προεξελέγη τῶν ἄλλων ἄξιος καὶ ἁρμόδιος ἐπὶ τῷ ἀναλαβεῖν τοὺς οἴακας τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας κύριος κὺρ Κοσμᾶς... ὁ καὶ ***εὑρισκόμενος ἤδη*** ἐν τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τοῦ ἁγίου θεοβαδίστου ὄρους Σινᾶ», ἀποκατασταθεὶς οὕτω κατὰ ***Σ/βριον 1723*** «εἰς τὸν ὃν καὶ πρότερον ὤφθη λαβεῖν ἁγιώτατον θρόνον τῆς Ἀλεξανδρείας». Ἀπέθανεν ἐν Καΐρῳ τῇ 28 καὶ κατ' ἄλλους τῇ 30 Ν/βρίου 1736 [35]).

(Ἀκολουθεῖ).

---

35) ***Ἀθ. Χρυσοστόμου*** ὡς ἀνωτ. σ. 751.— ***Μαζαράκη*** σ. 582 ἑξ. 594 — ***Σάθα*** Γ' 494.— ***Ὑψηλ·*** 305.

—Περὶ ***Κοσμᾶ*** Γ' ὅρα καί: ***Μαθᾶς*** σ. 235.— ***Βυζαντ. Β'*** 540 — ***Γεδεὼν*** σ. 621.— ***Δελικάνη*** Β' 16. 33.— ***Μαζαράκη*** σ. 557.— ***Α. Κεραμέως*** Μαυρογ. βιβλιοθ. Α' 174. 175.—***Τοῦ αὐτοῦ*** ἱερ. βιβλ. Α' 214. 377. Δ' 346.—***Τοῦ αὐτοῦ*** ἱεροσ. σταχ. Β' 400. 402.— ***Παράρτ.*** Κ-ΚΒ' τόμ. περιοδ. Ε. Φ. Συλλ. σ. 116.— ***Π Νεοκλέους*** ὡς ἀνωτ. σ. 51 ἑξ.— Le Quien Ι' 349.— ***Ἀρχ. Χρ. Παπαδ.*** ἱστορ. τῆς Ἐκκλ. Ἱεροσολ. ὡς ἀνωτ. σ. 608. 622. – ***Τοῦ αὐτοῦ*** περὶ τοῦ Κλαυδιουπόλεως Κοσμᾶ ἐν ***Ν. Σιὼν*** τόμ. Β' (1905) σ. 895 ἑξ.— ***Τοῦ αὐτοῦ*** Σαμουὴλ Καπασούλης ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν ***Ἐκκλ. Φάρῳ*** Η' σ. 241. Θ' 380 — ***Δελτίον*** ἱστορ. ἐθν. εταιρείας Γ. (1889) σ. 471. 505.— ***Ι. Σακελλ.*** πατμ. βιβλ. 241 315.— N. Jorga ὡς ἀνωτ. 76 223. 224. 226.— ***Ν. Ἑλληνομνήμων*** Γ' 462 ἑξ.— ***Εὐαγγέλου Ἰ. Σαβράμη*** περὶ τοῦ πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην Κοσμᾶν τὸν Γ' ἐγκωμίου τοῦ Κριτίου ὡς πηγῆς ἱστορικῆς ἐν ***Ἐκκλ. Φάρῳ*** 1935 σ. 401 ἑξ.— Vailhé 1311. 1431.— ***Ὀρθ.*** Γ' 32.— ***Θεολ.*** Δ' 181.— ***Μ. Ε. Ἐγκ.*** ΙΔ' 950.— ***Κ. Παπαμιχαλοπούλου*** ἡ ἱ· μονὴ τοῦ Σινᾶ· Ἀθῆναι. 1932. σ. 345. 422. — ***Ἐκκλ. Ἀλ.*** ΙΘ' 68. ΚΕ' 382.— ***Ἡλ. Γενν.*** Φωτ. βιβλ. Β' 11. 28.— ***Φ. Βαφείδου*** ἐκκλ. ἱστορ. Γ' β' 10. 260.— ***Α. Δημητρακοπούλου*** ὀρθ. Ἑλλὰς σ. 177.— E. Legrand ὡς ἀνωτ. σ. 131.— ***Σ. Λάμπρου*** catalogue of the greek manuscrits on mount Athos. Cambridge 1907. v. II p. 196.— V. Benesevic, catalogus codd. mss. graec. qui in monasterio Ste Catherine Petropoli 1911 t. p. 401.— A. von Gutschmid verzeichnen der Patriarchen von Alexandrien. Leipzig. 1890. II. 473 4.

ΔΕΡΚΟΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΔΕΡΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΥΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ

ΘΡΟΝΟΣ Η΄

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΥΠΟ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΑΣΑΠΙΔΟΥ, ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος)

*ια΄) Ὑπόμνημα ἐκλογῆς **Δέρκων Γερασίμου**, τοῦ ἀπὸ Πελαγωνείας* [1].

Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Δέρκων ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κὺρ Νεοφύτου πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος, ἡμεῖς οἱ ἐνδημοῦντες ἀρχιερεῖς, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου καὶ Δεσπότου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου κυρίου Γερμανοῦ, συνελθόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλόμενοι εἰς εὕρεσιν καὶ ἐκλογὴν ἀξίου καὶ ἁρμοδίου προσώπου, τοῦ ἀναδεξομένου τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντικὴν ῥάβδον τῆς ἁγιωτάτης αὐτῆς μητροπόλεως, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν πανιερώτατον καὶ θεοπρόβλητον μητροπολίτην ἅγιον Πελαγωνείας ἀγαπητὸν ἡμῶν ἐν Χῷ ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν κὺρ Γεράσιμον, βον δὲ τὸν Βενέδικτον καὶ γον τὸν Θεοδόσιον, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα κατεστρώθη ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς

---

[1]) Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. ΚΒ΄ σελ. 261.

Αγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς ἔνδειξιν διηνεκῆ καὶ παράστασιν μόνιμον.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αωνγ΄, κατὰ μῆνα Μάρτιον, ἐπινεμήσεως ΙΑ΄.

† Ὁ Καισαρείας *Παΐσιος*, † Ὁ Ἡρακλείας ***Πανάρετος***, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Σ. Γ. ἁγίου Κυζίκου κ. ***Ἰωακείμ***, † Ὁ Νικομηδείας *Διονύσιος*, † Ὁ Χαλκηδόνος ***Γεράσιμος***, † Ὁ Ἀδριανουπόλεως *Κύριλλος*, † Ὁ Ἴμβρου *Ἰωαννίκιος*, † Ὁ Προικοννήσου ***Γεδεών***.

***

ιβ΄) Ὑπόμνημα ἐκλογῆς Δέρκων Νεοφύτου, τοῦ ἀπὸ Κασσανδρείας [1].

Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Δέρκων ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κὺρ Γερασίμου πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος, μετὰ τὴν γενομένην συνοδικῶς κατὰ τὸν κανονισμὸν πρότασιν καὶ προβολὴν τῶν ἐφεξῆς τριῶν ὑποψηφίων ὡς μᾶλλον καταλλήλων εἰς διαδοχὴν τῆς χηρευούσης ταύτης ἐπαρχίας, ἤτοι τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Βοδενῶν κὺρ Νικοδήμου, τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Βελεγράδων κὺρ Ἀνθίμου καὶ τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κασσανδρείας κὺρ Νεοφύτου, ἀκολούθως ἡμεῖς οἱ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον συγκροτοῦντες ἀρχιερεῖς, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου καὶ Δεσπότου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου κυρίου Σωφρονίου, συνελθόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλόμενοι, τῇ ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος, εἰς ἀνάδειξιν τοῦ ἐξ αὐτῶν ἀναδεξομένου τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντικὴν ῥάβδον τῆς ἁγιωτάτης αὐτῆς μητροπόλεως, προεκρίναμεν διὰ πλειοψηφίας τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην Κασσανδρείας ἀγαπητὸν ἡμῶν ἐν Χῷ ἀδελφὸν κὺρ Νεόφυτον. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν διηνεκῆ καὶ παράστασιν μόνιμον ἐγράφη τὰ ὀνόματα αὐτῶν καὶ κατεστρώθη ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αωξε΄, κατὰ μῆνα Μάρτιον (14), ἐπινεμήσεως Η΄.

† Ὁ Νικομηδείας ***Διονύσιος***, † Ὁ Πόσνας ***Ἰγνάτιος***, † Ὁ Κρήτης ***Διονύσιος***, † Ὁ Μελενίκου ***Διονύσιος***, † Ὁ Αἴνου ***Γαβριήλ***, † Ὁ Σάμου ***Γαβριήλ***, † Ὁ Σκοπείων ***Ἰωακείμ***, † Ὁ Καστορίας ***Νικηφόρος***, † Ὁ Κασσανδρείας ***Νεόφυτος***, † Ὁ Βελεγράδων ***Ἄνθιμος***.

---

[1]) Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. ΚΒ΄ σελ. 462.

***

ιγ΄) Ὑπόμνημα ἐκλογῆς Δέρκων Ἰωακείμ, τοῦ ἀπὸ Λαρίσσης [1]).

Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Δέρκων ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κὺρ Νεοφύτου πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος, ἡμεῖς οἱ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον συγκροτοῦντες ἀρχιερεῖς, μετὰ τὴν γενομένην συνοδικῶς πρότασιν καὶ προβολὴν τριῶν ὑποψηφίων, τῶν μᾶλλον καταλλήλων εἰς διαδοχὴν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἤτοι τῶν ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν Λαρίσσης κὺρ Ἰωακείμ, Σάμου κὺρ Γαβριὴλ καὶ Χίου κὺρ Γρηγορίου, κατελθόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου καὶ Δεσπότου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου κυρίου Ἰωακείμ, καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλόμενοι, τῇ ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος εἰς ἀνάδειξιν, τοῦ ἐξ αὐτῶν ἀναδεξομένου τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντικὴν ῥάβδον τῆς ἁγιωτάτης ταύτης μητροπόλεως, προεκρίναμεν τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Λαρίσσης κὺρ Ἰωακείμ. Ἐφ' ᾧ καὶ εἰς διηνεκῆ ἔνδειξιν καὶ μόνιμον παράστασιν κατεστρώθη τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αωοε΄, κατὰ μῆνα Αὔγουστον (7), ἐπινεμήσεως Γ΄.

† Ὁ Κυζίκου ***Νικόδημος***, † Ὁ Χαλκηδόνος ***Καλλίνικος***, † Ὁ Πισιδίας ***Καισάριος***, † Ὁ Σερρῶν ***Νεόφυτος***, † Ὁ Λήμνου ***Ἰωακείμ***, † Ὁ Βελεγράδων ***Ἄνθιμος***, † Ὁ Γρεβενῶν ***Κύριλλος***, † Ὁ Σισανίου ***Ἀμβρόσιος***, † Ὁ Κώου ***Γερμανός***.

***

ιδ΄) Ὑπόμνημα ἐκλογῆς Δέρκων Καλλινίκου, τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης [2]).

Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Δέρκων ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κυρίου κυρίου Ἰωακεὶμ προαχθέντος καὶ ἀποκατασταθέντος εὐκλεῶς εἰς τὸν ἀνιώτατον Πατριαρχικὸν Ἀποστολικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἡμεῖς οἱ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον συγκροτοῦντες ἀρχιερεῖς, μετὰ τὴν γενομένην συνοδικῶς πρότασιν καὶ προβολὴν τριῶν ὑποψηφίων τῶν μᾶλλον καταλλήλων εἰς διαδοχὴν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἤτοι τῶν πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης κυρίου Καλλινίκου, Σερρῶν κυ-

1) Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. ΞΖ΄ σελ. 169.
2) Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. ΞΖ΄ σελ. 299.

ρίου Ναθαναὴλ καὶ Μιτυλήνης κυρίου Κωνσταντίνου, κατελθόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλόμενοι, τῇ ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος, εἰς ἐκλογὴν καὶ ἀνάδειξιν τοῦ ἐξ αὐτῶν ἀναδεξομένου τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντικὴν ῥάβδον τῆς ἁγιωτάτης ταύτης μητροπόλεως, προεκρίναμεν τὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης κὺρ Καλλίνικον. Ἐφ᾽ ᾧ καὶ εἰς διηνεκῆ ἔνδειξιν καὶ μόνιμον παράστασιν κατεστρώθη τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ͵αωπδ΄, κατὰ μῆνα Δεκέμβριον (20), ἐπινεμήσεως ΙΓ΄

† Ὁ Ἡρακλείας **Γρηγόριος**, † Ὁ Κυζίκου **Νικόδημος**, † Ὁ Ἀμασείας **Σωφρόνιος**, † Ὁ Ἰωαννίνων **Σωφρόνιος**, † Ὁ Ἀγκύρας **Γεράσιμος**, † Ὁ Βιζύης **Κωνστάντιος**, † Ὁ Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ **Ἄνθιμος**, † Ὁ Λιτίτζης **Ἰγνάτιος**, † Ὁ Χαλεπίου **Δωρόθεος**.

***

ιε΄) Ὑπόμνημα ἐκλογῆς Δέρκων Κωνσταντίνου, τοῦ ἀπὸ Προύσης [1].

† *Γρηγόριος, ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.*

Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Δέρκων ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κ. Καλλινίκου μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἐφέσου, ἡμεῖς οἱ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον συγκροτοῦντες ἀρχιερεῖς, μετὰ τὴν γενομένην συνοδικῶς πρότασιν καὶ προβολὴν τριῶν ὑποψηφίων τῶν μᾶλλων καταλλήλων εἰς διαδοχὴν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἤτοι τῶν πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν Προύσης Κωνσταντίνου, Τυρολόης Χρυσοστόμου καὶ Γάνου καὶ Χώρας Τιμοθέου, κατελθόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου καὶ Δεσπότου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, κ. κ. Γρηγορίου, καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλόμενοι, τῇ ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος, εἰς ἀνάδειξιν τοῦ ἐξ αὐτῶν ἀναδεξομένου τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντικὴν ῥάβδον τῆς ἁγιωτάτης ταύτης μητροπόλεως, προεκρίναμεν τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην Προύσης κ. Κωνσταντῖνον.

Ἐφ᾽ ᾧ εἰς διηνεκῆ ἔνδειξιν καὶ μόνιμον παράστασιν κατεστρώθη τὰ

---

[1]) Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. ποθ΄ σελ. 30.

ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷδε τῷ κώδικι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ͵αϡκδ΄, κατὰ μῆνα Μάϊον (η΄), ἐπινεμήσεως Ζ΄.

† Ὁ Κυζίκου **Καλλίνικος**, † Ὁ Νικαίας **Βασίλειος**, † Ὁ Χαλκηδόνος **Ἰωακείμ**, † Ὁ Προύσης **Κωνσταντῖνος**, † Ὁ Πριγκηπονήσων **Ἀγαθάγγελος**, † Ὁ Φιλαδελφείας **Φώτιος**, † Ὁ Σηλυβρίας **Εὐγένιος**, † Ὁ Ροδοπόλεως **Κύριλλος**, † Ὁ Ἀνέων **Θωμᾶς**.

***

ιστ΄) Ὑπόμνημα ἐκλογῆς Δέρκων Φωτίου, τοῦ ἀπὸ Φιλαδελφείας [1].

† *Κωνσταντῖνος, ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.*

Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Δέρκων ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κυρίου Κωνσταντίνου εἰς τὸν ἁγιώτατον Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀναχθέντος, ἡμεῖς οἱ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον συγκροτοῦντες ἀρχιερεῖς, μετὰ τὴν γενομένην συνοδικῶς πρότασιν καὶ προβολὴν τριῶν ὑποψηφίων, εἰς διαδοχὴν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἤτοι τῶν πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας κ. Φωτίου, Τυρολόης κ. Χρυσοστόμου καὶ Δαρδανελλίων κ. Εἰρηναίου, κατελθόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου καὶ Δεσπότου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Κωνσταντίνου καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλόμενοι, τῇ ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος, εἰς ἐκλογὴν τοῦ ἀξίου ἐκ τῶν τεθέντων τριῶν ὑποψηφίων προσώπου, προεκρίναμεν τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην Φιλαδελφείας κ. Φώτιον.

Ἐφ᾽ ᾧ καὶ εἰς διηνεκῆ ἔνδειξιν καὶ μόνιμον παράστασιν κατεστρώθη τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷδε τῷ Κώδικι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ͵αϡκε΄, κατὰ μῆνα Ἰανουάριον (ιζ΄), ἐπινεμήσεως Η΄.

† Ὁ Κυζίκου **Καλλίνικος**, † Ὁ Νικαίας **Βασίλειος**, ἔχων καὶ τὴν ψῆφον τοῦ Ἁγίου Καισαρείας, † Ὁ Χαλκηδόνος **Ἰωακείμ**, † Ὁ Προύσης **Νικόδημος**, † Ὁ Πριγκηπονήσων **Ἀγαθάγγελος**, † Ὁ Νεοκαισαρείας **Ἀμβρόσιος**, † Ὁ Σάρδεων καὶ Πισιδίας **Γερμανός**, † Ὁ Φιλαδελφείας **Φώτιος**, † Ὁ Σηλυβρίας **Εὐγένιος** † Ὁ Ροδοπόλεως **Κύριλλος**, † Ὁ Ἀνέων **Θωμᾶς**.

---

[1]) Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. ϡοθ΄ σελ. 55.

***

ιζ΄) Ὑπόμνημα ἐκλογῆς Δέρκων Ἀμβροσίου, τοῦ ἀπὸ Νεοκαισαρείας [1].

† *Φώτιος, ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.*

Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Δέρκων ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κυρίου Φωτίου εἰς τὸν ἁγιώτατον Πατριαρχικὸν καὶ Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἀναχθέντος, ἡμεῖς οἱ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον συγκροτοῦντες ἀρχιερεῖς, μετὰ τὴν γενομένην συνοδικῶς πρότασιν καὶ προβολὴν τριῶν ὑποψηφίων τῶν μᾶλλον καταλλήλων εἰς τοῦτο, ἤτοι τῶν πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν Νεοκαισαρείας κ. Ἀμβροσίου, Βιζύης κ. Χριστοφόρου καὶ Τυρολόης καὶ Σερεντίου κ. Χρυσοστόμου, κατελθόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Φωτίου, καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλόμενοι, τῇ ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος, εἰς ἐκλογὴν τοῦ ἀξίου ἐκ τῶν τριῶν ὑποψηφίων προσώπου, προεκρίναμεν τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην Νεοκαισαρείας κ. Ἀμβρόσιον.

Ἐφ᾿ ᾧ καὶ εἰς διηνεκῆ ἔνδειξιν καὶ μόνιμον ἀσφάλειαν κατεστρώθη τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷδε τῷ Κώδικι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ͵αϡκθ΄, κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον (24), ἐπινεμήσεως ΙΓ΄.

† Ὁ Κυζίκου ***Καλλίνικος***, † Ὁ Νικαίας ***Βενιαμίν***, † Ὁ Χαλκηδόνος ***Ἀγαθάγγελος***, † Ὁ Προύσης ***Νικόδημος***, † Ὁ Νεοκαισαρείας ***Ἀμβρόσιος***, † Ὁ Πριγκηπονήσων ***Θωμᾶς***, † Ὁ Σάρδεων καὶ Πισιδίας ***Γερμανός***, † Ὁ Σηλυβρίας ***Εὐγένιος***, † Ὁ Ροδοπόλεως ***Κύριλλος***, † Ὁ Ἡλιουπόλεως ***Γεννάδιος***, † Ὁ Εἰρηνουπόλεως ***Κωνσταντῖνος***, † Ὁ Μύρων ***Πολύκαρπος***.

***

ιη΄) Ὑπόμνημα ἐκλογῆς Δέρκων Ἰωακείμ, τοῦ ἀπὸ Σταυρουπόλεως [2].

† *Φώτιος, ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.*

Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Δέρκων ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κ. Ἀμβροσίου πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος,

---

[1]) Κώδ. Πατρ. Ἀρχειοφ. ϡθ σελ. 116.

[2]) Κώδ Πατρ. Ἀρχειοφ. ϡθ΄ σελ. 122.

ἡμεῖς οἱ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον συγκροτοῦντες ἀρχιερεῖς, μετὰ τὴν γενομένην συνοδικῶς πρότασιν καὶ προβολὴν τριῶν ὑποψηφίων τῶν μᾶλλον καταλλήλων εἰς διαδοχὴν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἤτοι τῶν πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν Τυρολόης Χρυσοστόμου, Θεοδωρουπόλεως Λεοντίου καὶ Σταυρουπόλεως Ἰωακείμ, κατελθόντες ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου καὶ Δεσπότου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. **Φωτίου**, καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλόμενοι, τῇ ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος, εἰς ἀνάδειξιν τοῦ ἐξ αὐτῶν ἀναδεξομένου τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντορικὴν ῥάβδον τῆς ἁγιωτάτης ταύτης μητροπόλεως, προεκρίναμεν τὸν πανιερώτατον Μητροπολίτην Σταυρουπόλεως κ. Ἰωακείμ.

Ἐφ' ᾧ καὶ εἰς διηνεκῆ ἔνδειξιν καὶ μόνιμον παράστασιν κατεστρώθη τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῷδε τῷ Κώδικι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αϡλα', κατὰ μῆνα Δεκέμβριον (12), ἐπινεμήσεως ΙΕ'.

† Ὁ Κυζίκου ***Καλλίνικος***, † Ὁ Νικαίας ***Βενιαμίν***, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τῶν ἁγίων ἀδελφῶν Χαλκηδόνος ***Ἀγαθαγγέλου*** καὶ Εἰρηνουπόλεως ***Κωνσταντίνου***, † Ὁ Προύσης ***Νικόδημος***, † Ὁ Πριγκηπονήσων ***Θωμᾶς***, † Ὁ Σάρδεων καὶ Πισιδίας ***Γερμανός***, † Ὁ Θεοδωρουπόλεως ***Λεόντιος***, † Ὁ Χριστουπόλεως ***Μελέτιος***, † Ὁ Λαοδικείας ***Δωρόθεος***, † Ὁ Φιλαδελφείας ***Μάξιμος***.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Η ΕΙΣ ΑΓΚΥΡΑΝ ΜΕΤΑΒΑΣΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Συνεπείᾳ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Νόμου τοῦ ἀπαγορεύοντος εἰς τοὺς κληρικοὺς τὴν ρασοφορίαν ἐκτὸς τῶν ἱερῶν Ναῶν καὶ τῶν ἱεροτελεστιῶν, ἐδημιουργήθη ζήτημα περιβολῆς τοῦ κληρικοῦ ἐνδύματος ἐν ταῖς συνοδικαῖς συνεδρίαις. Διαφορὰ περὶ τὴν ἀντίληψιν τοῦ πνεύματος τοῦ σχετικοῦ νόμου προὐκάλεσε τὴν ἐπί τινα καιρὸν ἐπέκτασιν τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ρασοφορίας ἐν ταῖς συνοδικαῖς συνεδρίαις, συγκροτουμέναις ἐν χώρῳ ἱερῷ, πληροῦντι τοὺς ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένους ὅρους εὐκτηρίου οἴκου, καὶ προοριζομέναις διὰ θέματα θρησκευτικά.

Διαβιβασθείσης σχετικῆς διαταγῆς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῇ 31 παρελθόντος Ὀκτωβρίου, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐξελέξατο τριμελῆ Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν Ἡλιουπόλεως Γενναδίου, Ἴμβρου καὶ Τενέδου Ἰακώβου καὶ Μύρων Πολυκάρπου καὶ ἔδωσαν αὐτῇ τὴν ἐντολὴν ὅπως μεταβαίνουσα εἰς Ἄγκυραν καὶ παρουσιαζομένη ἐνώπιον τοῦ Ἐξοχωτάτου Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Σουκρῆ Καγιᾶ παράσχῃ τὰς δεούσας διασαφήσεις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐν ταῖς συνοδικαῖς συνεδρίαις ρασοφορίας ὡς μὴ ἀποκλειομένης ὑπὸ τοῦ Νόμου.

Ἡ εἰρημένη Ἐπιτροπή, ἀναχωρήσασα ἐντεῦθεν τὴν ἑσπέραν τῆς 4 Νοεμβρίου, ἀφίκετο εἰς Ἄγκυραν τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης (5 Νοεμβρίου). Γενομένη δὲ προφρόνως καὶ λίαν φιλοφρόνως δεκτὴ παρὰ τοῦ Ἐξοχωτάτου Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ἀνέπτυξε διὰ μακρῶν κατὰ τὰς δύο

συναντήσεις Τετάρτης (6 Νοεμβρίου) καὶ Πέμπτης (7 Νοεμβρίου), διαρκεσάσας ἑκάστην ἐπὶ μίαν ὥραν, τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἀπόψεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιχειρημάτων ἅτινα παρέχει ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις τῶν θεμάτων περὶ ἃ ἀσχολεῖται τὸ ἀνώτατον Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Α. Ἐξοχότης, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, παρέπεμψε τὸ ζήτημα εἰς τὴν μελέτην τοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τοῦ Ὑπουργείου Αὐτῆς. Τῶν πορισμάτων δὲ τοῦ Νομικοῦ Συμβούλου, εὐνοϊκῶν πρὸς τὰς ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησίας, ἐγκριθέντων ὑπὸ τοῦ Ἐξοχωτάτου Ὑπουργοῦ, ἀνεκοινώθη ἁρμοδίως εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ὑπουργικὴ διαταγὴ περὶ τοῦ ἀκωλύτου τῆς ρασοφορίας κατὰ τὰς συνοδικὰς συνεδρίας. Ἡ σχετικὴ ἀνακοίνωσις ἐλήφθη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῇ 11 Δεκεμβρίου.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ διαμονῆς αὐτῶν οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Ἐκκλησίας ἐπεσκέφθησαν τὴν Πρωθυπουργίαν, ἀπόντος δὲ τοῦ Ἐξοχωτάτου κ. Πρωθυπουργοῦ, ἐγένοντο λίαν φιλοφρόνως δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Ὑφυπουργοῦ τῆς Πρωθυπουργίας κ. Κεμάλ. Μεταβάντες δὲ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ ἐν Τσὰν Καγιᾶ μέγαρον τοῦ Ἐξοχωτάτου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας Καμὰλ Ἀτατούρκ, ἐνεγράφησαν εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ Βιβλίον τῶν Ἐπισκεπτῶν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀναχωρήσασα ἐξ Ἀγκύρας τὴν ἑσπέραν τῆς 7 Νοεμβρίου, ἀφίκετο ἐνταῦθα τὴν πρωΐαν τῆς 8 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἐμφανισθεῖσα δὲ ἀμέσως πρὸ τοῦ ἀσθενοῦντος τότε ἀειμνήστου Πατριάρχου Φωτίου ἀνέπτυξε διὰ μακρῶν τὰ ἐν Ἀγκύρᾳ διαμειφθέντα.

ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Συνεπείᾳ τῆς ἀσθενείας τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, ἀδείᾳ καὶ προτροπῇ Αὐτῆς, συνεδρίασε τὴν 12, 14, 17, 19 καὶ 21 τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Α΄ τῇ τάξει Σεβ. Μητροπολίτου Ἡρακλείας Βενιαμίν.

ΘΩΜΑΣ ΣΓΟΥΡΔΑΙΟΣ

Τὴν νύκτα τῆς 11 πρὸς τὴν 12 τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου, συνεπείᾳ ὀξείας ἐγκεφαλικῆς συμφορήσεως, ἀπροόπτως ἀπεβίωσεν ὁ ἐνταῦθα διαπρεπὴς χειροῦργος ἰατρὸς Θωμᾶς Σγουρδαῖος.

Γενομένης ἀνακοινώσεως συνοδικῶς περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου ἰατροῦ, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, τιμῶσα τὰ ἀπὸ μέρους αὐτοῦ συνεχῶς ἐπιμαρτυρηθέντα αἰσθήματα ἰδιαιτέρας ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν μακρὰν καὶ πο-

λύτιμον δρᾶσιν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐν Βαλουκλῇ Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασιν, ἐνέκρινεν ἵνα ἀποδοθῶσιν αὐτῷ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας αἱ προσήκουσαι τιμαί, ὥρισε δὲ τὰ ἑξῆς: α΄) Ἵνα τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας προστῶσιν ὁ Α΄ τῇ τάξει Σεβ. Μητροπολίτης Ἡρακλείας Βενιαμὶν καὶ οἱ Σεβ. Μετροπολῖται Χαλκηδόνος Μάξιμος, Δέρκων Ἰωακείμ, Πριγκηποννήσων Θωμᾶς, Σάρδεων καὶ Πισιδίας Γερμανός, Ἡλιουπόλεως Γεννάδιος, Ἴμβρου καὶ Τενέδου Ἰάκωβος καὶ Εἰρηνουπόλεως Κωνσταντῖνος. β΄) Ἵνα διαβιβάσωσι συλλυπητήρια τοῖς οἰκείοις τοῦ ἀειμνήστου κατ' οἶκον ἀπὸ μέρους μὲν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ Πρωτοσυγκελλεύων Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων Πολύκαρπος, ἀπὸ μέρους δὲ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ὁ Ἀρχιγραμματεὺς αὐτῆς. γ΄) Ἵνα κατὰ τὴν κηδείαν παραστῇ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας ὁ Σεβ. Πρωτοσυγκελλεύων· καὶ δ΄) Ἵνα ψάλωσι κατ' αὐτὴν οἱ Πατριαρχικοὶ χοροί.

Ἡ κηδεία τοῦ ἀειμνήστου ἰατροῦ ἐγένετο τῇ 14 τοῦ μηνὸς ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος Πέραν ἐν μέσῳ ἐξαιρετικῶν ἐκδηλώσεων ἀπὸ μέρους τοῦ ὁμογενοῦς καὶ ξένου κόσμου.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΙΕΡΕΩΣ

Τῇ 18 τοῦ μηνὸς ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ ἀπόμαχος ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ ἱερεὺς Παρθένιος Χουρμουζιάδης, ἐτῶν 76, καταγόμενος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ κηδεία αὐτοῦ, μερίμνῃ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, ἐγένετο τὴν ἐπομένην ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῇ, προεξάρχοντος τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀβύδου Γερμανοῦ.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀοιδίμου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Φωτίου τοῦ Β΄, ἐπισυμβάντα τῇ 29 τοῦ παρόντος μηνός, καταχωρίζονται εἰς ἰδιαίτερον ἐπὶ τούτῳ τεῦχος (Δεκέμβριος 1935, 12 Β΄).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Ι΄ ΕΤΟΥΣ